

№ 82 (21095)

2016-рэ илъэс

ШЭМБЭТ ЖЪОНЫГЪУАКІЭМ и 14

> къыхэтыутыгъэхэр ыкІи нэмык къэбархэр тисайт ижъугьотэщтых WWW.ADYĞVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Терроризмэм пэшіуекіогъэнымкіэ зэхащэгъэ республикэ комиссиемрэ оперативнэ штабымрэ зичэзыу зэхэсыгъоу тыгъуасэ я агъэм тхьамэтагъор щызэрихьагъ Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан.

Мэфэкі мафэхэр щынэгъончъэу рекіокіыгъэх

Ащ хэлэжьагьэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, Адыгеим и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат, республикэм ипрокурорэу Василий Пословскэр, щынэгъончъэнымкІэ федеральнэ къулыкъум и ГъэІорышІапІэу АР-м щыІэм ипащэу Олег Селезневыр, хэбзэухъумэкІо къулыкъухэм ыкІи муниципальнэ образованиехэм япащэхэр, нэмыкІхэри.

Гъатхэмрэ ІофшІэнымрэ ямэфэкІ ыкІи ТекІоныгъэм ия 71-рэ илъэс яхэгъэунэфыкІын фэгъэхьыгъэ Іофтхьабзэхэр шынэгъончъэным ишапхъэхэм адиштэу зэрэзэхащагьэхэм, ащ зэфэхьысыжьэу фэхъугъэхэм къэзэрэугьоигьэхэр апэ атегущыІагьэх. Мыщ епхыгьэу къэгущыІагьэх АР-м хэгьэгу кІоцІ ІофхэмкІэ иминистрэ игуадзэу БрантІэ Мурадинрэ УФ-м ошІэ--иниМ и є Імехфо І є Ішьмед стерствэ и ГъэІорышІапІэу Адыгеим щыІэм ипащэу Хьаціыкіу Султіанрэ. Ахэм къызэpalyarъэмкlэ, мэлылъфэгъум и 11-м къыщегъэжьагъэу жъоныгъуакІэм и 10-м нэс ведомствэхэм яІофышІэхэм гъэлъэшыгьэ шІыкІэм тетэу къулыкъу ахьыгъ. ЯІо зэхэлъэу япшъэрылъхэр зэрэзэдызэшІуахыгьэм ишІуагъэкІэ мэфэкІ Іофтхьабзэхэр щынэгьончьэу рекlокlыгьэх, зи хъугъэ-шіагъэ е ошіэ-дэмышІэ къэхъугьэп. ЦІыфхэр бэу зыщызэрэугъоихэрэ митингхэр, зэхахьэхэр зыщык огъэхэ чІыпІэхэр, саугьэтхэр къагьэгъунагъэх. Адыгеим къихьэрэ машинэхэр гъогу-патруль къулыкъум ыуплъэкІугьэх. МэфэкІхэр зэрифэшъуашэу зэхэщэгъэнхэм фэшІ министерствитІум къатефэрэр зэкІэ агъэцэкІагъ.

Мы мэфэкІхэм, Пасхэм япхыгьэ Іофтхьабзэхэр щынэгьончъэу зэхэщэгьэнхэмкІэ Іофышхо зышІэгъэ къулыкъушІэхэм АР-м и Ліышъхьэ афэрэзагъ.

Василий Пословскэм мыщ дэжьым гумэкІыгьо шъхьаІэу къыхигъэщыгъэр жъоныгъуакІэм и 1-м къыщыублагъэу и 10-м нэс республикэм игьогухэм къатехъухьэгъэ хъугъэ-шlагъэхэм нэбгыри 10 зэрахэкІодагьэр ары.

– Мыщ фэдэ тхьамыкІагьохэр къэмыхъунхэм, тицІыфхэр къэтыухъумэнхэм сыдигъуи тынаІэ тет. Пшъэрылъ шъхьаІэу зыфэдгъэуцужьын фае тигъогухэм зи атемык одэныр. Ащк Іэ хэбзэухъумэкІо къулыкъухэм ямызакъоу, зэкІэми тиІофшІэн джыри нахь дгъэлъэшын фае, къыІуагъ ТхьакІущынэ Ас-

Транспортым ыкІи транспорт инфраструктурэм ипсэуалъэхэр къэухъумэгъэнхэмкІэ Іофэу ашІэрэм шІуагъэу къытырэм фэгъэхьыгъагъ ятІонэрэ Іофыпьоу зэхэсыпьом къыща!этыпьэр. АР-м псэолъэшІынымкІэ, транспортымкіэ, псэупіэ-коммунальнэ ыкІи гъогу хъызмэтхэмкІэ и Министерствэ ипащэу Валерий Картамышевым къызэри-ІуагьэмкІэ, террористическэ акт къызщыхъун зыщилъэкІыщт ыкІи анахьэу къагъэгъунэхэрэм ащыщых мэшіоку гьогум, зэіухыгьэ Іахьзэхэлъ обществэу «Автовокзалхэм яобъединение ыкІи -отавк медехерые чавтостанциехэм» япхыгьэ псэуалъэхэр, гьогу инфраструктурэм хэхьэрэ объектхэр, нэмыкІхэри. Мэшіоку гьогум ыкіи автовокзалхэм, мыхэм яолІэрэ цІыфхэм ящынэгьончъагьэ къэухъумэгъэным пае республикэм ипацехетвфенет осшену мехеш ашІыгъэх. Ащ ишІуагъэкІэ вокзалхэм ачахьэхэрэм авыгыыр зыуплъэкІурэ гъучІ пкъыгъохэр, видеокамерэхэр тыди щагъэуцугъэх, джащ фэдэу полицием икъулыкъушІэхэм, унэе ухъумак Іохэм зэзэгъыныгъэ адашІыгъэу мы псэуалъэхэр къагъэгъунэх.

- Илъэс заулэкІэ узэкІэІэбэжьымэ, щынэгъончъэным ылъэныкъокІэ тивокзалхэм яІофхэм язытет дэигъэ, ау унашъоу тшІыгъэхэм, ІэпыІэгъу тазэрафэхъугъэм яшІуагъэкІэ ахэр непэ зэтегьэпсыхьагьэх. Шъыпкъэ, джыри щыкІагьэхэр щыІэх, арышъ, ахэр дэгъэзыжьыгъэнхэм пстэуми тынаІэ тедгъэтын фае, — къыІуагъ ТхьакІущынэ Аслъан.

МэшІокугъогу вокзалэу «Мыекъуапэ» зыфиlорэм икассэхэм япчъагъэ зэримыкъурэм иІофыгъуи мэхьанэшхо ратыгъ. Гъэмэфэ уахътэм республикэм щыщ ціыфыбэ хы Шіуціэ Іушъом ичІыпІэ зэфэшъхьафхэм защагьэпсэфынэу макІо. Ахэм билет ащэфыным пае чэзыум бэрэ зэрэхэтхэрэм ыгъэразэхэрэп. Ащ къыхэкІыкІэ билетхэр зыщэрэ кассэхэм япчъагъэ хэгъэхъогъэн е нэмыкІ хэкІыпІэ къэгьотыгьэн фаеу пстэуми зэдаштагъ.

Терроризмэм пэшlуекІогьэным ылъэныкъокІэ Адыгеим игъэцэкІэкІо хабзэ икъулыкъухэм ашІэн фаехэр атегощэгъэнхэм, джащ фэдэу терроризмэм пэшІуекІогьэнымкІэ чІыпІэ комиссиеу Мыекъопэ районым щызэхащагъэм Іофэу ышІагъэм изэфэхьысыжьхэм къэзэрэугьоигьэхэр атегущы агьэх. Іофыгьоу къа Іэтыгь эхэм япхыгь эу унэшъо гъэнэфагъэхэр ашІыгъэх.

> ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Инвестициехэм япхыгъэ упчІэхэр шъхьаlэу щытыгъэх

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан журналэу «Деловая Россия» зыфиюрэм изэхэщакloy, гупчэу «2025-рэ илъэсым псэущтхэр» зыфиюорэм ипрезидентэу Диана Гуц тыгъуасэ Іукіагъ ыкіи журналисткэм иупчіэхэм джэуапхэр къаритыжьыгъэх. Мы журналыр Москва къыщыдэкіы, шъолъырхэм япащэхэм, бизнесым, предпринимательствэм хэщагъэхэм яюфшіэн фэгъэхьыгъэ материалхэр бэу къыхеутых.

Диана Гуц анахьэу зыгъэгумэкіыщтыгъэр ыкіи иупчіэ шъхьаІэхэр зыфэгьэхьыгьагьэхэр кризисым, санкциехэм яльэхьан республикэм иэкономикэ изытет, инвестициехэм алъэныкъокІэ шъолъырым амалэу ІэкІэлъхэр зыфэдэхэр ары.

ТхьакІущынэ Аслъан къызэриІуагъэмкІэ, непэрэ уахътэм ехъулІзу Адыгеим ибюджет сомэ миллиард 17 фэдиз мэхъу. Мы аужырэ илъэсхэр пштэхэмэ, республикэм иэкономикэ инвестициеу къыхалъхьагъэр сомэ миллиарди 140-м ехъу.

Шъолъырым къихьэрэ инвесторхэм гумэкІыгьо ямыІэу яІоф рагъэжьэным пае ащ фэlорышІэщт площадкэхэр агъэхьазырых, инфраструктурэр зэтырагьэпсыхьэ, проектыр зыщагъэцэкІэщт чІыпІэхэм гъэстыныпхъэ шхъуантІэр, псыр, электричествэр аращалІэх. Сыд фэдэрэ лъэныкъокІи административнэ пырыохъу щыІэп.

— Тэркlэ анахь шъхьаlэр Іофшіэпіэ чіыпіакіэхэр къызэ-Іухыгъэнхэр, бюджетым къихьэрэ хэбзэlахьхэм ахэгъэхъогъэныр ары. АщкІэ инвесторхэм яшІогьэшхо къэкІо. Шъачэ щыкІорэ экономическэ фо-

румым чанэу тыхэлажьэ, зэзэгъыныгъэхэм тащыкатхэ, ахэр щыІэныгъэм зэрэпхырытщыщтхэм ыуж тит. Мэхьанэшхо зэттырэ лъэныкъохэм ащыщ зекІоным хэхъоныгъэхэр ышІынхэр, инвестициехэмкІэ тишъолъыр хъопсагъоу щытыныр. Джащ фэдэу сомэ миллиардым ехъу зыосэ бизнес-инкубатор мы уахътэм тэгъэпсы, нэмыкі гухэлъхэри тиіэх, къыІуагъ АР-м и Ліышъхьэ.

Адыгеир чІыгулэжь шъолъырэу зэрэщытыр къыдалъытэзэ, мы отраслэм ІэпыІэгъу зэрэфэхъухэрэр республикэм ипащэ хигъэунэфыкІыгъ. Илъэс зэкІэлъыкІохэм къакІоцІ лэжьыгьэ бэгьуагьэ къызэрахыжыырэр гъэхъэгъэшхоу ылъытагъ.

Промышленностым ылъэныкъокІи Іофхэм язытет зыпкъ итэу зэрэлъыкІуатэрэм кІигъэтхъыгъ.

— Гухэлъ гъэнэфагъэ зиlэ программэхэм, проектхэм зэкІэми тахэлэжьэным сыдигъуи тынаІэ тет, ащкІэ федеральнэ гупчэм тыгурэю. ХэхъоныгъэхэмкІэ, къэгъэлъэгъонэу иІэхэмкІэ Адыгеир къахэщыныр, щысэ зытырахырэ шъолъырхэм ахэтыныр — джары пшъэрылъ шъхьа І э зыфэдгь э у цужьы р э р, - къыІуагъ ТхьакІущынэ Аспъан.

Журналисткэм къытыгъэ нэмыкІ упчІэхэми АР-м и Лышъхьэ игъэкІотыгъэ джэуапхэр къаритыжьыгъэх, июфшІэнкІэ анахь мэхьанэшхо зэритырэ лъэныкъохэр къыгъэнэфагъэх.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

2016-р — МЭЩБЭШІЭ ИСХЬАКЪ И ИЛЪЭС

Адыгэ лъэпкъ литературэм иклассикэу МэщбэшІэ Исхьакъ Адыгэ Республикэм, Темыр Кавказым, Урысые Федерацием ялитературэхэм чІыпІэ ин ащызыубытыгъэ тхакІу, усакІу.

Ащ адыгэм имызакъоу, урысые, дунэе литературэхэми хэхъоныгъэу афишІыгъэр ины. СатыриплІ хъурэ усэхэм къащегъэжьагъэу адыгэ хъишъэм куоу тыхэзгьэплъэжьыгьэ, тыкъызэзгъэшІэжьыгъэ тарихъ романхэм ащыкlэкlыжьэу, бзэ зэфэшъхьафхэмкІэ зэдзэкІыжьыгъэхэу МэщбашІэм ылъэкъуацІэ атетэу тхылъи 100-м ехъу къыдэкІыгъ. Къызщыхъугъэ лъэныкъомрэ къызхэкІыгъэ лъэпкъымрэ афэшъыпкъэу афэтхагъ, творческэ гъэхъагъэу, общественнэ-политическэ Іофшіагьэу иІэхэм апае хэгьэгум илитературэ премие анахь инхэр, орденхэр, медальхэр къыфагъэ-

кІэхэмкІэ къытфэмыупсэу, игупшысэ куухэмкІэ къыддэмыгуащэу зыкІи къыхэкІыгъэп.

Мары джырэблагъи ХьашІуцІэм ихьатыркІэ сыдигьокІи тыгъэпсыр зыдэгукІэгъэ Мыекъуапэ гум къинэжьыгъэ мафэ щыдгъэкIуагъ. A мафэм Исхьакъ тиупчІэхэм яджэуапхэр къаритыжьэу, игукъэкІыжьхэмкІэ къыддэгуащэу, ищыІэныгъэ щыщ пычыгьохэм тащигьэгьуазэу тыкІэрысыгь. Мы тизэІукІэгъу лъапсэ фэхъугъэр МэщбашІэм ыныбжь 2016-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 28-м илъэс 85-рэ зэрэхъурэр ары. Ащ ипэгъокІзу Дунэе Адыгэ Хасэм 2016-рэ гъэр МэщбэшІэ

«Пьэтканы итхимых аго умышьу, итхичеса вэхэний бицтэн. Сыксывхэн ньизэ абыга абыга абыга ті уми а татоур аггозуюфигах

шъошагъэх. А пстэумэ къябэгьокІэу, лъытэныгьэ МэщбэшІэ Исхьакъ къыфязгъэшІырэр, зыгъэлъапІэрэр, игъогу фэзгъэнэфырэр ицІыфыгъ, ыгу икъэбзагъ, ыпсэ ихьалэлыгъ. ГъашІэм икъин зыкъыримыгъэгъэщэу, игъэхъагъэхэм ышъхьэ аримыгъэгъэуназэу къырыкІуагъ. АщкІэ цІыфмэ, лъэпкъым шъхьэкІафэ къызыфаригъэшІыгъ.

МэщбэшІэ Исхьакъ непэ зыасыгьэ пъэгап!эм укъеппъыхмэ, гъогуонабэкІэ зэхэкІырэ зы гъашІэ олъэгъу. ТхакІом къыІэкІэкІыгъэхэм уащыгъуазэмэ, ежьым игукъэкlыжьхэмрэ ипсэльэ Іушхэмрэ уядэІугьэмэ, а зигугъу къэсшіыгъэ гъашіэм изэхэлъыкІэ еплъыкІэ гъэнэфагъэ фыуиІэ мэхъу. Сэ синасып къыхьыгь МэщбэшІэ Исхьакъ итхылъхэмкІэ зэрэсшІэрэм имызакъоу, ышъхьэкІи сшІэнэу, нэІуасэ сыфэхъунэу. Гъэзетэу «Адыгэ псалъэм» иредактор шъхьа ву, Къэбэртэе Адыгэ Хасэм итхьаматэу ХьашІуцІэ Мыхьамэтрэ тхэкІо цІэрыІоу МэщбэшІэ Исхьакърэ язэныбджэгъуныгъэ бэрэ сызыкІэхъопсыгьэ зэІукІэгьур къэкІуапІэ фэхъугъ. Мыхьамэт тыригъусэу Адыгеим тыкІуагъэу Исхьакъ тыlумыкlэу, итхылъыИсхьакъ и Илъэсэу унашъо ышІыгъ. А унашъом къызэрэщигорэмкіэ, тхэкіошхом фэгъэхьыгъэу АР-м, КъБР-м, КъЩР-м, адыгэхэр зыщыпсэурэ хэгъэгухэу Иорданием, Тыркуем, Сирием, Израиль зэlукlэхэр, пчыхьэзэхахьэхэр ащызэхащэщтых. ТхакІом итворчествэ, гупсэф къезымытырэ лъэпкъ Іофыгьохэм ахэм ащатегущыІэщтых.

Ta Manifanila шІэ, идунэететыкІэ, игупшысэхэм яхьылІагьэу къытиІуагьэхэр шъуапашъхьэ къитлъхьаным ыпэкІэ ащ гъогоу къыкІугъэмрэ июфшагъэхэмрэ кіэкіэу нэіуасэ шъуафэтшіын.

МэщбэшІэ Исхьакъ 1931-рэ илъэсым Краснодар краим хэхьэрэ Шъхьэщэфыжь къуаджэм къыщыхъугъ.

1951-рэ илъэсым Адыгэ кІэлэегъэджэ училищыр, 1956-рэ ильэсым Литературнэ институтэу Москва дэтыр, КПСС-м и ЦК и Апшъэрэ партийнэ еджап Іэ журналистикэмк Іэ ифакультет гъэхъагъэ хэлъэу къыухыгъэх. 1949-рэ илъэсым къыщыублагьэу итхыгьэхэр къыхаутых.

Джа уахътэм къыщегъэжьагьэу тхакІом адыгабзэкІэ къы-

ЛІыхъужъым ичатэ уцэкурэп

Лъэпкъ тхакly, иlэшэ шъхьаlэр адыгабзэр ары

дигъэк Іыгъэх иусэхэмрэ ипоэмэхэмрэ зыдэт тхылъхэр: «ЦІыф лъэшхэр», «Сидунай», «Орэдыкі», «Жъогъобын», «Пщыналъ», «Лъэоян», «Лъэмыджхэр», «Тыгьэгьаз», «Мэфэгум итыгьэ фаб», «Гъэтхэ огум иорэд», «Жьогьо льагэм инэфыпс», «Тыжьын ощх», «ШІум илъагъу», «Усэ-гупшысэхэр», «Шыу машІу», «Тхыльищ хъурэ зэхэугьоегьэ тхыгъэхэр», «ТхылъитІу хъурэ зэхэугьоегьэ усэхэр», «Уахьтэм ищэрэхъ», «ПсынэкІэчъ», «СатыриплІхэр», «УсэкІэ тхыгъэ пшысэхэр», нэмыкІхэри. Романхэу: «Агъаерэм ежэжьхэрэп», «ЦІыфыр тю къэхъурэп», «Илъэс фыртынэхэр», «Нэфшъэгьо льагьохэр», «Бзыикьо зау», «Щагу хъурай», «ШІу шІи, псым хадз», «Гощэунай», «Мыжъошъхьал», «Гъэритly», «Хъан-Джэрый», «Рэдэд», «Адыгэхэр», «КъокІыпІэмрэ КъохьапІэмрэ», «Айщэт», «Джасус», «ЧІыгуогу зэнэсым сыда щыlэр?», «Рафыгъэхэр», «Хэхэсхэр», «Тхылъ тюкі хъурэ тхылъ зэхэугъоягъэхэр», нэмык Іхэри.

МэщбашІэм адыгэ лъэпкъ литературэм гъэхъэгъэшхоу хишІыхьагъэмэ апае Адыгэ, Къэбэртэе-Бэлькъар, Къэрэщэе-Щэрджэс республикэхэм яльэпкъ тхэкю цю льапюр къыфаусыгь, СССР-мрэ Урысыемрэ я Къэралыгъо премиехэм, Шолоховым, Островскэм аціэкІэ щыт литературэ премиехэм ялауреат, Дунэе Адыгэ Хасэм литературэмкІэ ипремие къыфагъэшъошагъ.

Гъэхъэгъэшхохэу хэгъэгу литературэм щишІыгъэхэм апае Урысыем иорденэу «За заслуги перед Отечеством» зыфиюу я II-рэ, я III-рэ, я IVрэ степень зи/эхэр, орденхэу «Дружбы народов», «Честь и Слава Абхазии», медальхэу «Адыгеим и Щытхъузехь», «За выпающийся вклал в развитие

гьо Совет — Хасэм итамыгьэу «Закон. Пшъэрылъ. ЦІыфыгъ» зыфиюхэрэр къыратыгьэх. Исхьакъ илъэсыбэрэ Адыгэ хэку Советым, СССР-м и Апшъэрэ Совет ядепутатыгь, джыдэдэм УФ-м и Общественнэ палатэ

МэщбашІэм Адыгэ Республикэм и Гимн хэт гущы Іэхэр ытхыгъэх, урыс тхэк юшхохэм ятхыгъэхэм ащыщхэр, Къурlаныр, гъусэ и юу, адыгабзэк ю зэридзэк Іыгъэх, иусабэхэр композиторхэм агьэфеди, орэд цІэрыю хъугъэх. Тхакюм ытхыгьэхэм ащыщхэр инджылызыбзэкІэ, испаныбзэкІэ, нэмыцыбзэкІэ, китаибзэкІэ, французыбзэкІэ, арапыбзэкІэ, тыркубзэкІэ, чеххэм, болгархэм,

Краснодар краим и Успенскэ районрэ яцІыф гьэшІуагь.

Тым игъогужъ абгынэрэп

— ЗэшІокІ, зэчый ямышІыкІэ цІыфым иІэнхэм къежьапІэ фэхъугъэр, ахэр къызхэкІыгъэхэр, зынэсыгъэ лъэгапІэм фэкІорэ гъогум техьанэу зэрэхьугьэр сыдигьокІи гъэшІэгьон. О уигъэшІэ гъогу къежьапІэ фэхьугьэмкІэ, Исхьакъ, тизэдэгущы Іэгъу къедгъэжьэнэу сыфэягъ.

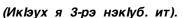
Инытенциясь Ме<u>шбешве Инжение</u> кылдавые ш ыргр, вымочный ыргр, имогу фэзгонофыргр unitaripasa, den unasosasa, amas unasondesa.

нэмык Іхэгъэгухэм абзэк Іэ зэрадзэк Іыгъэх.

МэщбэшІэ Исхьакъ Адыгэ Республикэм итхак Іохэм я Союз ильэс пшІы пчьагьэ хьугьэу итхьамат. Урысыем итхакІохэм я Союз итхьамэтэ гуадз, СНГ-м хэхьэрэ къэралыгъохэм ятхак Іохэм я Союз игъэцэкІэкІо куп ипащэ игуадз, Дунэе Адыгэ Хасэм инахыжьхэм я Совет итхьамат, шІэныгъэхэмкІэ Дунэе Адыгэ Академием, шІэныгъэхэмкІэ Абхъаз Академием яакадемик. Адыгэ къэралыгьо университетымрэ Мыекъопэ къэралыгьо технологическэ университетымрэ ядоктор гъэшІуагъ, Къэбэртэе-Бэлъкъар университетым ипрофессор гъэшюгъаціэр къыфагъэшъошагъ. Мыекъуапэ, Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм и Тэрч къалэ. Адыгеим Кубани», Адыгеим и Къэралы- и Красногвардейскэ районрэ

— ХэткІи къызыщыхъугъэ хапІэр, чылэр льапІэ. Джа чІыгу къуапэр тым игушхуапІ, ным игъэшІуапІ, апэрэ шІулъэгъум икъежьапІ. Укъызщалъфыгъэ чылэм шъхьащыт тыгъэр зэкІэми анахь фаб, иуашъо гум зырегъэІэты, огум урегъэбыбыхьэ. Апэрэ лъэбэкъур къызыщежьэрэр уиунэ джэхашъу, етІанэ ар дунай джэхашъом щыхэощы.

Сэри ащ фэдэу анахь лъапіэу сиіэр сыкъызыщыхъугъэ Шъхьэщэфыжь чылэр ары. Мыщ сятэ, Амзанэ ыкъо Шумафэ, къызхэкІыгъэ МэщбэшІэ лІакъом апэрэ чІыгу бзыгъэр щижъуагъ, тлъэкъуацІэ лъапсэ фэхъугъэ мэщыр щишІагъ, щиІожьыгь. Мы чІыпІэр ары сянэ Бакъ ыпхъу МыІуминати зыщыщ Дэунэжъхэр зыщетІысэхыгъэхэр. ЛІэкъуитІумэ ясабыйхэр мы чылэм къышыхъугъэх, алъэ щытеуцуагъэх, щы-Іакіэм иіэшіугьэ-дыджыгьэ щызэхашІагъ, ягушІогьо-гукъэо нэпси къыщехыгъ. Сятэ къэсшІэжьырэп. Ыныбжь илъэс тІокІитІурэ тфырэ мыхъугъэу, сабыитф тыкъыкІэни, дунаим ехыжьыгь. Сэ ащыгьум илъэсищ горэ сыныбжьыгъ. Джы къызнэсыгъэми, сятэ къыгъэшІагъэм фэдиту хьазыр къызызгъэшlагъэм, сянэ къызэрэтэушъыищтыгъэр сщыгъупшэрэп. СызыбзаджэкІэ: «Уятэ ар ыдэныгъэп», дэгъу горэ сшІэмэ: «Уятэ къыпщыгушІукІыныгъи», ыющтыгь. «Уятэ июфшіэкіагь, игупцІэнагъ, ихьалэлыгъ, ицІыфыгъ, изекlокlагъ...» ыlозэ, сянэ игукъэкІыжьхэм сятэ зыфэдагъэр зэхысагъэшІагъ, шІу

2016-р — МЭЩБЭШІЭ ИСХЬАКЪ И ИЛЪЭС

(ИкІэух. Я 2-рэ нэкіуб. къыщежьэ).

сагъэлъэгъугъ. Сятэ иныбджэгъугъэхэм къызэраІотэжьыщтыгъэмкіэ, ар ліы пытагъ, лэжьэкІошхуагъ. Ащ икІочІэшхуагъэ къоджэдэсхэр рыгущыІэщтыгъэх. ГущыІэм пае, хьаджыгъэ дзыор цэкІэ къыІэтэу къаІотэжьыштыгьэ. ПкІуачІэрэ уипкІэнтІэпсырэкІэ къэблэжьыгъэм нахь лъапіэрэ нахь Іэшіурэ зэрэщымыІэр ышІэщтыгъэти, зышъхьамысыжьэу лажьэщтыгъ. Мафэ горэм губгьом щыжъозэ, пхъэlашэр фэмыкъудыижьышъоу ицуитІу яз къызэгьолъым, сятэ ятІонэрэм дыкІэуцуи, къэнэжьыгъэ чІыгу мыжъо тІэкІур зэдажъожьыгъ.

Сянэ къин ылъэгъугъ, сшыпхъу нахыжъитІу, Аслъанхъанрэ Гощсымэрэ, шъорэкІым илІыкІыгъэх, сшищырэ сэрырэ зы шыпхъу нахьыкІэ цІыкІу Рэбихьат ыцІэу къытфэнагъэти, ари гъаблэм зыдихьыгъ. Ар сэ къэсшІэжьырэп, ау сшынахьыжъ къызэриІотэжьыщтыгьэм-

КъикІырэр къызгурымыІощтыгъэми, ащ сянэ къеджэ зыхъукІэ, гухахъо хэзгьуатэщтыгь. ТызыгьольыжьыкІэ, сянэжъ къытфиlуатэщтыгъэ къэбархэр джы къызнэсыгъэм сэшІэжьых. УцІыкІузэ зэхэпхырэмрэ плъэгъурэмрэ егъашІи пщыгъупшэхэрэп.

— Адыгэ лъэкъуацІэхэм зи къызэрымык Ізэрахэмытым фэдэу, уикъоджацІэ къыуеІо блэкІыстленехичжим керитер тхыдэ горэ зэрэпыльыр.

Шъхьэщэфыжьыр чылэу зытІысыгъэр 1864-рэ илъэсыр ары, Урысыем пщылІыгьор зыщагъэкІодым ыуж. Къуаджэм зышъхьэ зымыщэфыжьыгьэ лlакъо дэсэп помэ ухэукъощтэп. Пщыліыгъом июф зашіэ уж ашъхьэ ащэфыжьи, Ермэлхьаблэ (Армавир) ыпшъэкІэ километрэ 25-рэ фэдизкіэ дэкіуаехи, Уарп псыхъо иджабгъу нэпкъ ІутІысхьагьэх. Джы къызнэсыгъэми ашъхьэ зэращэфыжьыгьэм ишыхьат тхыльыпІэхэр

Шавинкогр пвощимя, вигоары сигерой нахо дыzeny confinuarim culturatory centry, ay xydronecemванно шкармаашам пхарэхэм сантрых и вэрэми-NAVULMBIM CHIKGREEBYUY

кІэ, илъэсрэ ныкъорэ нахь мыхъугъагъэу ары.

Гъэблэ тхьамык агъом тисабыигьо тефагь. Тянэжърэ тятэжърэ мыхъугъэхэмэ, ащ тыкъелыщтыгъэпщтын, ахэр лъэшэу къыддэІэпыІагъэх. Шъузабэу, сабый бынэу къэнэгъэ ыпхъу Дэунэжъ Бакъ зэрищэлІэжьи, ипхъорэлъфхэр ыпІугъэх, ылэжьыгъэх. Тянэжърэ тятэжърэ ибэу тыкъызэрэнагъэр зэхытагъэшІагъэп, Бакъ ятэ папкіэу тиіагъ. Сянэжъ Чэбэхъани, Щэрджэсым ит Бэслъыные чылэм щыщыгъ, Хьэтыумэ япхъугъ, типІункІэ ылъэкІ къыгъэнагъэп.

Сятэжъ адыгэ тарихъым дэгъоу щыгъозагъ — тхылъхэм къариджыкІыгъэкІэ арэп, ащ ежь къыхэтэджагъэти ары. ПщылыпІэм итыгъэ ятэ Хьаджумарэ хьэзабэу телъыгъэр ежь ышъхьэкІэ ыгьэунэфыгь, къаІотэжьэуи бэрэ зэхихыгъ. Къэбарыжъэу, тхыдэжъэу, гущыІэжъэу, пшысэу бэ ышІэщтыгъэр, ахэр къыІотэжьынхэми фэІэзагъ. Апэ дэдэ нарт Саусэрыкъуи, Сэтэнаий, Адыифи, Лъэпшъи ягугъу къысфэзышІыгъэр сятэжъ ары. Сянэжърэ сянэрэ Къуріаныр агъэлъапіэщтыгъ, ащ дэгъоу къеджэщтыгъэх, нэмаз ашІыщтыгъ.

псыгъэх, хьатикъуаех, еджэркъуаех, мэхъошых, къэбэртаех, бэслъыныех.

унэгьо зырызхэм яІэх. Зигугьу къэсшІыгъэр блэкІыгъэ адыгэ тарихъым зэу шыш — изы гукъау, изы гухэкІ. Лъэпкъым итхьамыкІагьо умышІэу, итхъагьо зэхэпшІэщтэп. СыкъызхэкІыгъэ адыгэ лІэкъуитІуми а пстэур агъэунэфыгъ. МэщбашІэхэмрэ Дэунэжъхэмрэ анэмыкізу Шъхьэщэфыжь ліэкъуабэ дэс. Ахэр — абдзахэх, кІэмгуех, бжъэдыгъух, ша-

Лыхъужъым ичатэ уцэкурэп сызышІырэр сиІофшІэн рэзэныгъэ зэрэхэзгъуатэрэр ары. зы дунай мэхъух Художественнэ гъашІэм зы-

Усэмрэ прозэмрэ

— ТхакІом ежь дунай шъхьаф иІэу къысщэхъу. Актерым роль горэ къызишІыкІэ, сценэм щыригъэкІокІыгъэ игъашІэрэ дунаим зэрэтетымрэ зэрэзэрипхырэм ехьыщыр

зигугъу сшІырэр. О нахьыбэрэ узыщыпсэурэ «дунаир» сыд фэда? Сыд фэдэ чІыпІа уищы-Іэныгъэ

Джа литературэр ары сэ сигъашІэр. Ащ мылъкушхо къыкІэмыкІоми, тынчыгьо уримыгъафэми, тхакІом джыдэдэм пкІэу ратырэр мылъэгэ дэдэми, сисэнэхьаткІэ сыраз, ар хэгъэкІи, сызэрэтхакІом сырэгушхо. Зыуж сит Іофым икІэух къэлъагьоу зыфежьэкІэ, ар сэркІэ зы гухахъу, ситхылъ закъуи сыд фэдэрэ мылъкукІи сфэхъожьыштэп.

Сызыщыпсэурэ «дунаим» игугъу пшІымэ, ар сызыщытхэрэ, ситысыпіэ дэжь щызгъэкіорэ гъашІэр ары. «Сэ роман сэтхы, ситхыгъэ джыри ыкІэм нэзгъэсыгъэп», cloy цІыфхэм сахэмыхьанри къезгъэкlурэп. ЦІыф къызэрыкІом гурыбгьэ-Іошъущтэп тхакІом ихудожественнэ дунай зыфэдэр, ащ къысфихьырэ гурышІугьомрэ гупсэфыгъомрэ есэlуатэкІэ, сызэхишІыкІыщтэп. Ау уфай-уфэмыеми, а щыІэкІитІур пхьын фае. ЕтІани насыпышІо

зестыкіэ, мы тызытет дунаир сщэгъупшэжьы. Ар къекІокІы: цІыфхэр къыщэхъух, щэлІэжьых, шІу щызэрэлъэгъух е щызэрэлъэгъухэрэп, щызэшІонэх, щызэшІужьых, щэгушІох, щэгумэ-А пстэури сэ зэхэсфын фаеу

мэхъу. Зы лъэныкъомкІэ, зэ-

сыфыщыт сшІоигьоу сэхъу, ау художественнэ творчествэм ихабзэхэм сашокы зэрэмыхъущтым сыкъегъэуцу. Ащ фэдэ хабзэхэр

Мафэ горэм сятэжърэ сэрырэ тикъэлэпчъэжъые дэжь щыт тетІысхьапІэм тытесэу, шъхьангъупчъэхэр Іухыгъэхэу, сшынахьыжъ мэкъэ тlупщыгьэкlэ усэм къеджэщтыгъ. ГущыІэхэр кІэкІыгьэх, ІупкІагьэх, щэм фэдэу шъхьангъупчъэм къыдэлъэтыщтыгьэх. Сятэжърэ сянэжърэ пшысаби, ІорІуатэм щыщхэри къысфајуатэщтыгъ, ау мы зэхэсхыщтыгьэр ахэмэ афэдагьэп, ащ сиумэхъыгьэу седэlущтыгь. Ащ щегъэжьагъэу усэр шІу слъэгъугъэ. Ащ сыфэзыщэгъэ егъэджакІокІэ щыІэныгъэр къысфэупсагьэу плъытэ хъущт. Ахэр ары сезгьэсагьэр гьашІэм куоу сыхэплъэнэу, пасэм щыІэгъэ адыгэ гъукіэхэм афэдэу щэіагьэ схэльэу псальэр згьэбзэшъунэу, къыкъокІырэ тыгъэми, къушъхьэшыгу фыжьхэми сащыгушІукІынэу, дунаим тетмэ анахь шъхьа эу ЦІыфыр слъытэнэу. А цІыфым игушІуагъуи икъини псэкІэ зэхэсшІэнэу сызгъэсагъэр ахэр ары. Зигугъу къэсшІыхэрэм апэ итых адыгэ советскэ литературэм ылъапсэ зыгъэтІылъыгъэхэ Хьаткъо Ахьмэдрэ КІэрэщэ Темботрэ. Ахэм пхыращыгьэ лъагьом сырыкІоныр сэркІэ къи-

Ихэгъэгу ыпсэ фэзытыгъэ, талант ин зыхэлъыгъэ, Советскэ Союзым и Лыхъужъэу Андырхъое Хъусенэ шапхъэ зытепхын усэкІуагь. Ащ «Сшынахьыжъ» зыфиlорэ поэмэр

Савыщыментру «бунаны» изуглу тийыме, ар савыщамизер, симиненты бэнен щавгаенирг гвашТер ары

шыІэх. утекІмэ. тхыгъэм икупкІ зэщэкъо, лъэныкъуабэ мэхъу. Мыщ дэжьым пстэумэ афэмыдэу тхыдэм тефэу шъыпкъэр къызиІуатэкІэ, уапашъхьэ къызыригь эуцокіэ, ар тхакіом шіуагьэ фэпшІы хъущт, икъэлэмыпэ къыпыкІыгьэр пшІогьэшІэгъоныщт, узІэпищэщт.

• Роман зытхырэ т кІор гъэрым фэдэмэ, усэр гужьыдэгьэкІа? «Усэ мэкъамэм сызылъещэ» пІогъагъэ. Тыда а мэкъамэр къыздикІыгъэр, хэта утезыгъэгушхуагъэр?

– Лъэхъэнэ чыжьэм сызыфызэплъэкІыжьыкІэ, зы нэфынэ горэ уиупчІэ сынэгу къыкІегъэуцожьы. Непэ сисэнэхьат хъугъэ тхэн Іофыр джащыгъур ары къызщежьагъэр. Апэрэ усэр зыщызэхэсхыгъэр непэ фэдэу къэсэшІэжьы. Ар спкъынэ-лынэ щыщ хъугъагъэ. Усэр Хьаткъо Ахьмэд зытхыгъагъэр, сшынахьыжъ кІэлэеджакІом ар езбырэу зэригъэшІэнэу къыратыгъагъ.

фэстхыгъагъ. Ліыгъэмрэ хэкупсагъэмрэ афэгъэхьыгъэ орэдэу ащ ыкІэм нимыгъэсыгъэр сэ къэсІожьыныр сипшъэрылъэу къысщыхъугъ.

Мыщ дэжьым къыщыхэгъэщыпхъэх ситворчествэкІэ Іэпы-Іэгъу къысфэхъугъэ урыс кІэлэегъаджэхэри. Советскэ Союзым щыцІэрыІо тхэкІо, усэ кІуабэ язэчыйкІэ къыздэгощагъэх, ягущыІэ хьалэлкІэ сагъэгушхуагъ. Ахэм Литературнэ институтым сащыІукІагь. Джащ фэдэу сафэраз ситхыгъэхэр урысыбзэкІэ зэзыдзэкІыгъэхэ В. Тушновам, В. Твороговам, Евг. Карповым, Р. Рождественскэм, И. Курлат, Ю. Сбитневым, Л. Бахаревам, Б. Каспаровым, А. Карлиным, А. Цукор, сыда пІомэ ахэр ары адыгэ лъэпкъ гупшысэр урыс тхылъеджэхэм анэзыгьэсыгьэр, сироманхэр хэгьэгум щязыгьэшІагъэхэр.

Дэгущы*Іагъэр* НЭКІЭПЫДЖЭ Замир. АР-м изаслуженнэ журналист, Дунэе Адыгэ Хасэм ивице-президент.

Мамырныгъэм иухъумакіохэр агъэш цагъэх

Хэгъэгу зэошхом ТекІоныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 71-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэу Урысые Народнэ фронтым ишъолъыр къутамэу Адыгэ Республикэм щыІэм Іофтхьабзэхэр зэхищагъэх.

гыр гъэтІысхь» зыфиІорэ Іофтхьабзэ Мыекъопэ еджапІэу N 13-м щызэхащагь. Нэбгырэ

«Ветераныр уигъусэу чъы- тыхэр ягъусэхэу сирень куашэхэр агъэтІысхьагъэх.

- Хэгъэгу зэошхор къыткІэхъухьэрэ ныбжьыкІэхэм нароТекІоныгъэр къызэрэщыдахыгъэм мэхьанэшхо яттын фае, сыда піомэ ащ тиціыфхэм зыкІыныгьэ къахелъхьэ, тихэгьэгу лъытэныгъэ фэтшІыным тыфещэ, къыІуагъ Урысые Народнэ фронтым ишъолъыр къутамэу Адыгэ Республикэм щыІэм «Лъэпкъ зэфэдэныгъэр гъэсэныгъэмрэ культурэмрэ алъапс» зыфиюрэ июфышіэ куп ипащэу Алексей Стальноим.

300-м ехъу ащ хэлэжьагъ. Хэгьэгу зэошхом хэлэжьэгьэ ветеранхэм Народнэ фронтым иактивистхэр, кlэлэеджакlохэр, ныдым итарихъэу алъытэ. Урысые обществэм идуховнэ гъэпсын ащ анахьэу елъытыгъ. Мы заор тыгу къэдгъэкІыжьыным,

«Народнэ фронтым» иактивистхэм «Я помню! Я горжусь!» зыфиlорэ lофтхьабзэр джащ фэдэу зэхащагъ. Ащ къыдыхэлъытагъэу кІэлэеджакІохэм георгиевскэ кусэхэмрэ шіухьафтын ціыкіухэмрэ ежьхэм аlэшъхьитlукlэ ашlыгъэх ыкІи Хэгъэгу зэошхом иветеранхэм апагъохыгъэх.

«Живая память» зыфиІорэ Іофтхьабзэри Урысые Народнэ фронтым ишъолъыр къутамэу Адыгэ Республикэм щыІэм зэхищагъ. Хэгъэгу зэошхом иветеранхэр республикэм ис ныбжьыкіэхэм аіукіагьэх, ягукъэкІыжьхэмкІэ адэгощагьэх. ОрэдыІо-къэшъокІо купэу «Соловейко» зыфиlорэм къыгъэхьа-

тигуапэу тыфэгушіо!

зырыгъэ къэгъэлъэгъонымкІэ Іофтхьабзэр лъагъэкІотагъ. Зэ-ІукІэгъу фабэр ветеранхэм агу илъ зэпытынэу ыкІи лІыхъужъныгьэр зэрэзэрахьагьэмкіэ, мамырныгъэр къызэрэтфыдахыгъэмкІэ зэрафэразэхэм ишыхьатэу кІэлэцІыкІухэм ашІыгъэ нэпэеплъ цІыкІухэр аратыгъэх.

ТекІоныгъэм и Мафэ «Народнэ фронтым» иліыкіохэм къэлэ мемориалэу «Памяти павших» зыфиюрэм къэгъагъэхэр кІэралъхьагъэх.

Зыгъэхьазырыгъэр ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай.

Ветеранхэм афэгушіуагьэх

Къалэу Мыекъуапэ ипрокурорзу Тхьазэплъ Аслъан ыкіи къэлэ прокуратурэм и офыш і эхэр Хэгъэгу зэошхом ТекІоныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 71-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ Іофтхьабзэхэм ахэлэжьагъэх.

Хэгьэгу зэошхом хэкІодэгьэ дзэкІоліхэм яшіэжь агъэлъапіэзэ, Мыекъуапэ игупчэ мемо-«ЕгъэшІэрэ машІом» къэгъэгъэ блэрхэр кІэралъхьагъэх, зы такъикъэ афэшъы-

Нэужым къулыкъушІэхэм прокуратурэм иІофышІэщтыгъэхэу,

Аксинья Вержбицкаям, зэокІыбым иветеранхэу Екатерина кІымкІэ афэгушІуагъэх.

Хэгъэгу зэошхом иветеранэу Стрельниковам ыкlи Анна Кандаковам заlуагъэкlагъ, мэфэ-

разэу, уикъорэлъф-пхъорэлъфхэм яхъяр плъэгьоу бэрэ ташъхьагъ уитынэу Тхьэм телъэlу. Уилъфыгъэхэу Юл, Юр, Санят, Юныс.

ТыфэгушІо!

Гъобэкъуае щыпсэурэ тянэ лъапІзу Уджыхъу Мариет Ибрахьимэ ыпхъум ыныбжь илъэс 65-рэ зэрэхъурэм фэш

Псауныгъэ пытэрэ щыІэкІэ дахэрэ уиІэу, тян, уибын-

унагьо удатхъэу, шІур уигьогогьоу, уильфыгьэхэм уагьэ-

ЯпсауныгъэкІэ щынагъо щыіэп

Жъоныгъуакіэм и 8-м кіэтіый уз яіэу зэпахырэ узхэмкіэ Адыгэ республикэ сымэджэщым Адыгеим щыщ нэбгырэ 22-рэ чІэфагъ, ахэм ащыщэу 2-р кіэлэціыкіух.

Сымэджэщым иэпидемиологэу Алла Гурскаям къызэриІуагъэмкіэ, непэрэ мафэм ехъулізу сымаджэхэм зэкіэми япсауныгьэ изытет зэфэд, хьыльэ дэдэу щытхэп, арэу щытми, градус 39-м нэсэу температурэ яІ, ашъхьэ мэузы, къэжых, ныбачъэх. Къихьащт тхьамафэм ыкІэхэм анэс ахэм джыри сымэджэщым щяІэзэщтых.

Эпидемиологическэ уплъэкlунхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкlэ, кІэтІый узыр къызэолІагьэхэр зэкІэ жъоныгъуакІэм и 5 — 6-м Мыекъуапэ иурамэу Первомайскэм тет унэу 188-м хэт кафеу «Food Story» ыкІи урамэу Пионерскэм тет унэу 389 К1-м хэтэу «Chili Gril» зыфиlохэрэ шхапlэхэм ащышхагьэх. Нэужым шхэпІитІури зы унэе предпринимателым иехэу къычІэкІыгь.

Роспотребнадзорым АР-мкІэ и ГъэІорышІапІэ къызэритырэмкІэ, цІыфыбэмэ а зы уахътэм зэпахырэ узыр къызэряолІагьэм епхыгьэ хъугьэ-шІагьэр апэрэу мыхэм агьэунэфыгь. ГъэІорышіапіэм ипащэ игуадзэу Долэ Ларисэ къызэриіуагъэмкіэ, уплъэкlунэу ашlыгъэхэм къагъэлъэгъуагъ нэбгырэ 22-мэ «сальмонелезыр» яІэу. А зэпахырэ узыр зыхэлъыр шхыныгъохэу чэтыр, кіэнкіэр, щэр арых. Зэрагьэунэфыгьэмкіэ, соусэу «Цезарь» зыфиlорэм хэлъыгъэ кlэнкlэ цlынэр ары узыр къызыхэкІыгъэр. ШхапІэхэр зие предпринимателым соусыр сатыушІыпІэ тучанышхоу «Метро» зыфиІорэм къырищыгъ. Мы уахътэм шхэпІитІури зэфашІыгъ. Іофыр хьыкумым Іэкіагъэхьагъ, уплъэкіунхэр макіох.

КІАРЭ Фатим.

Советскэ Союзым и Ліыхъужъэу Андырхъое Хъусенэ фэгъэхьыгъэу панкратионымкіэ шіэжь по спортивной ворьбе: 🔭 в дисциплине панкратион 🛊 зэнэкъокъухэр Мыекъуапэ щыкІуагъэх. Къыблэ шъолъырым, Темыр Кавказым, Урысыем икъалэхэм къарыкіыгъэхэр алырэгъум щызэіукіагъэх.

ЛІыхъцжъым фэгъэхьыгъагъ

зэгүхын ехьылгэгъэ зэхахьэм къыщыгущы Іагъэх Адыгэ Республикэм и Парламент идепутатэу ХьэкІэлІ Рустам, Адыгеим панкратионымкІэ ифедерацие ипащэу Къэлэшъэо Аскар, Чэчэным и Лыкюу, спорт клубэу «Ахмадым» хэтэу Хьамид Хамзатхановыр, Краснодар щыпсэурэ судьяу, зэхэщакІохэм ащыщэу Владимир Кащеевыр. Украинэм щызаозэ лІыхъужъныгъэ зезыхьэгъэ Андырхъое Хъусенэ егъашІи зэрэтщымыгъупшэщтыр, ныбжьыкІэхэм щысэ зэрафэхъурэр зэкІэми хагъэунэфыкІыгъ.

Нэбгыри 150-м нахьыбэ медальхэм афэбэнагъ. Аныбжьхэм ялъытыгъэу спортсменхэр купищэу гощыгъагъэх. Илъэс 16 — 17-м итхэр, 18 — 19 зыныбжьхэр, илъэс 20-м къехъу-

Урысыем ишІэжь турнир икъы- гъэхэр зэнэкъокъугъэх. Адыгэ Респуоликэм щыщхэу шэхэлг Бислъан, кг 57-рэ, Уджыхъу Анзор, кг 62-рэ, Хъорэл Ислъам, кг 66-рэ, Цэй Рэмэзан, кг 71-рэ, Юрий Вереницыным, кг 77-рэ, Алик Делонян, кг 92-рэ, дышъэ медальхэр нахьыжъхэм якуп къыщахьыгъэх. Ингушетием къикІыгъэ Муса Плиеевым, кг 84рэ, мы купым текІоныгъэр къыщыфагъэшъошагъ.

Илъэс 18 — 19 зыныбжьхэу Тазэ Бислъан, кг 57-рэ, Алхъо Астемир, кг 71-рэ, 16 — 17 зыныбжьхэм ахэтыгъэ ЕлъэшІыІэ Инал, кг 63-рэ, апэрэ чІыпІэхэр къахьыгъэх.

Зэнэкъокъум дунаим, Урысыем ячемпионхэр, хэгьэгум ихэшыпыкІыгъэ командэхэм ахэтхэр хэлэжьагъэх. ХагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыдэзыхыгьэхэм шІухьафтынхэр афашІыгъэх.

Республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредакцие щылажьэхэрэм гухэкІышхо ащыхъугъ Къэбэртэе-Бэлъкъарым къыщыдэкІырэ гъэзетэу «Адыгэ псалъэм» пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарэу иІэгъэ Гъурыжъ Мадинэ Азрэталый ыпхъур зэрэшымы/эжьыр ык/и зидунай зыхъожьыгъэм игупсэхэм. Іоф зыдишІагьэхэм афэтхьаусыхэх.

<u> ЖъоныгъуакІэм и 15-р — унагъом и Дунэе маф</u>

Унэгъо пытэр къэралыгъом ылъапс!

ЦІыфым ищыІэныгъэ мэхьанэ зиіэ хъугъэ-шіагъэу хэхъухьэхэрэр тхыгъэнхэр ЗАГС къулыкъухэм афэгъэзагъ. Сабыир къызыщыхъурэм итхын къыщегъэжьагъэу идунай зихъожьырэм нэсэу мыхэр лъэплъэх. Ящыкіэгъэ документхэр зэрифэшъуашэу агъэхьазырых. Къэралыгъор гъэпсыгъэным, ціыфхэм яфитыныгъэхэр ыкіи яшІоигъоныгъэхэр къзухъумэгъэнхэм ЗАГС-м июфышіэ пэпчъ иіахьышіу хэлъ. Унагъом и Дунэе мафэ ипэгъокізу Теуцожь районым граждан Іофхэм язытет тхыгъэнымкіэ иотдел ипащэу Ліыхъурэе Риммэ зыіудгъэкіагъ. Ным, тым ыкіи кіэлэціыкіугъом ямэхьанэ зыкъягъэіэтыгъэным, унагъом ыкіи къэзэрэщэнхэм яинститут гъэпытэгъэным афэгъэхьыгъэ Іофшіэнэу агъэцакіэхэрэм ар къатедгъэгущыіагъ.

— СыдигъокІи унэгъошІэным мэхьанэ иlэу щыт, — къеlуатэ Риммэ. — ХэзгъэунэфыкІы сшІоигъу тиныбжьыкІэхэр мы Іофым акъылыгъэ хэлъэу джы екІуалІэхэ зэрэхъугьэр. Ар къэзыушыхьатыхэрэм зэу ащыщ къэзэрэщэхэрэм аныбжь илъэс 25-м шюкыгьэу илъэс 30-м нахь

мэ, ар 55-кІэ нахь макІ. Мы илъэсым имэзи 4 пштэмэ. псэогъу зэфэхъугъэхэм япчъагъэ 15 ныІэп. 2016-рэ илъэсым апэу зэгуатхагъэхэр Очэпщые щыщхэу Кушъу Азмэт Адам ыкъорэ Голод Инессэ Сергей ыпхъурэ.

ЗАГС-м иотделэу Пэнэжьыкъуае щыІэм ипащэу ЛІыхъурэе къекІуалІэу зэрэщытыр. Джащ Риммэ къызэриІуагъэмкІэ,

БлэкІыгьэ ильэсым Теуцожь районым зэшьхьэгьүсэ зэфэхьүгьэхэм япчьагьэ 614-рэ мэхъу. 2014-рэ илъэсым егъэпшагьэмэ, ар 55-кІэ нахь макІ.

фэдэу, унагьо зышІэнэу езыгьажьэхэрэм япчъагъи, блэкІыгъэ илъэсхэм ялъытыгъэмэ, нахь макІэ хъугъэ. Тэ тиотделкІэ ттхырэ пчъагъэхэм язакъоуи зэфэхьысыжь пшІынэу щытэп. Сыда пІомэ къэзэрэщэрэ ныбжьыкіабэр нэмыкі чіыпіэхэм (Мыекъуапэ, Краснодар, Адыгэкъалэ) кІохэзэ зыщызэгуарагъатхэ. Арэу щыт нахь мышІэми, къэзэрэщэным ныбжь иІэ хъугъэ.

БлэкІыгъэ илъэсым Теуцожь районым зэшъхьэгъусэ зэфэхъугъэхэм япчъагъэ 614-рэ мэхъу. 2014-рэ илъэсым егъэпшагъэ-

яІофшІэн къэзгъэхьылъэхэрэм, пчъагъзу атхыхэрэм зэхъокІыныгъэшхохэр афэзышІыхэрэм ащыщ Лъэустэнхьаблэ дэт хьапсыр къызэряпхыгъэм. Мыщ дэсхэм яфэю-фашіэхэу къафэгъэзагъэхэр кlохэзэ афагъэцакlэ. ГущыІэм пае, мы илъэсым ищылэ мазэ пшъэдэкІыжь зыхьырэ Мехман Гафаровым къызэрищагъэр торжественнэ шІыкІэм тетэу щатхыгъ.

Отделым иІофышІэхэмкІэ мыр псынкlагьоу щытэп, — elo ЛІыхъурэе Риммэ, — хьапсым укіонышъ, ящыіэкіэ-псэукіэ

плъэгъуныр къин. Типшъэрылъхэм ахэхьэшъ, зэрифэшъуашэм тетэу тэгъэцакІэ. Шъыпкъэ, бэ ахэтыр угу зэгъунхэуи, шІулъэгъуныгъэ ин азыфагу илъэу къэзэрэщэхэрэри.

Унагьор, зэшъхьэгьусэхэм гуфэбэныгъэу азыфагу илъыр нахь пытэ хъунхэм афэш Іофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр ЗАГС-м иІофышІэхэм районым щызэхащэх. Унэгьо ныбжыкІэхэр зыкІыныгьэм фэщэгьэнхэм фэгьэхьыгьэ зэхэхьэ гьэшІэгьонхэри рагъэкІокІых.

Хабзэ зэрэхъугъэу, жъоныгъуакІэм и 15-м унагъом и Дунэе мафэ тефэу, зэгурыІохэу илъэсыбэ къызэдэзгъэшІэгъэ зэшъхьэгъусэхэм адэжь кІохэзэ афэгушІох. Район ыкІи къоджэ администрациехэм ялІыкІохэри ЗАГС-м иІофышІэхэм ягьусэхэу икІыгьэ ильэсым къутырэу Петровым щыпсэурэ Сергей ыкІи Людмила Савицкэхэм яунагъо еблэгъагъэх. Илъэс 40-м къыкош гухэкыр язэрэмыгъашІзу зэшъхьэгъусэхэр ящыІзныгьэ гьогу къырыкІуагьэх. Азыфагу илъ гуфэбэныгъэр къагъэнэн, джы къызнэсыгъэм зыфаехэр нэплъэгъукІэ зэраІожьын алъэкІы.

Сергей механизаторэу колхозым хэтыгь, «ІофшІэным и Щытхъузехь» зыфиlорэ медалыр, «ІофшІэным иветеран» зыфи-Іорэр ыкІи нэмыкІ тын лъапІэхэр къыфагъэшъошагъэх. Людмилэ тутынлэжь бригадэм учетчикэу хэтыгь. Лъэпсэ пытэ, зэгурыюжь унагьо бгъэпсыным шъэфэу хэлъымкІэ ащ зеупчІыхэм, къари-Іуагъ: «ЦІыфым иІэ мылъкум уемыплъэу, шІу плъэгъурэм удэкІонэу щыт. НэбгыритІум лъытэныгъэ зэфыуиІэу, узэупчІыжьызэ, уиунагьо зэрэхэбгьэхьощтым упылъын фае. О пшъхьэкІэ уизакъоу щыІэныгъэм ущымыгушІукІэу, къыбготэу узыдэпсэурэри ащ кІэбгьэгушІунэу щыт».

Джащ фэдэ унэгьо пытэхэр, зэгуры ожьхэр щысэтехып Гэу ныбжыкІэхэм ярэІэх.

Граждан Іофхэм язытет тхыгъэнымкІэ Теуцожь районым иотдел джы мыгъэ къутырэу Шевченкэм еблэгъэщтых. Илъэс илъэс 30 хъугъэу щыІэныгъэ гьогум зэдытетых. ЯІорэ яшІэрэ зэхэлъэу сабыищ зэдапІугъ. КІэлитІур ятэ илъэуж рыкІуагъэх, полицием Іоф щашІэ, япшъашъэ финансистзу банкым

НэмыкІ унагьохэри къыхагъэщыгьэх, къэгьагьэхэр, шІухьафтынхэр аратыгъэх.

— Зэкіэ шіухьафтынэу дгощыхэрэр, — elo Риммэ, граждан Іофхэм язытет тхыгьэнымкіэ АР-м и ГъэІорышіапіэ къытетых.

ГушІуагьорэ насыпыгьэрэ унагьом къизыхьэрэр, лъапсэр зыгъэпытэрэр сабыеу ащ къихъорэр ары. ГущыІэжъым къеІо: «Сабыим насыпыр къыдэкІо». 2016-рэ илъэсым имэзи 4 Теуцожь районым сабый 55-рэ

Мы ильэсым имэзи 4 пштэмэ, псэогьу зэфэхъугъэхэм япчъагъэ 15 ныІэп. 2016-рэ ильэсым апэу зэгуатхагьэхэр Очэпщые щыщхэу Кушъу Азмэт Адам ыкъорэ Голод Инессэ Сергей ыпхъурэ.

57-рэ хъугъэу Семен ыкІи Валентина Назаровхэр зэдыщыІэх. Сабельник зэшъхьэгъусэхэу Лидия Трофим ыпхъурэ Дмитрий Александр ыкъорэ илъэс 55-рэ хъугъэ щыІэныгъэ гьогу дахэр къызэрэзэдакІурэр. Ахэм торжественнэу афэгушІощтых, нэпэеплъ шІухьафтынхэр ара-

Бэдзэогъум и 8-р — унагъом, шІульэгъум ыкІи зэфэшъыпкъэныгъэм я Урысые мафэ адрэ ильэсхэм афэдэу гьэрекІуи игьэкІотыгьэу хагьэунэфыкІыгьагь, илъэс 30-м ыкІи ащ къехъоу зэдэпсэугьэ зэшъхьэгъусэхэм торжественнэ шІыкІэм тетэу щафэгушІуагьэх. Медалэу «За любовь и верность» зыфиІорэр юбилярхэм аратыгъ. Ахэм ащыщхэм нэІуасэ шъуафэтшІын.

Хьатхъохъу Заурбыйрэ Нэфсэтрэ илъэс 35-рэ хъугъэ зызэпсэогъухэр. Хэбзэ гъэнэфагъэхэр яунагьо зэрильымкІэ, зэгуры-Іоныгъэрэ шІулъэгъуныгъэрэ азыфагоу зэрэщы!эхэмк!э мыхэр Пэнэжьыкъуае щызэлъашІэх. Зэшъхьэгъусэхэм лъфыгъитф зэдапІуть, апшъэрэ гъэсэныгъэ арагьэгьотыгь. ЯкІэлэ нахыыкІэу Байзэт самбэмкІэ Урысыем ичемпион.

Хъут Аскэррэ Заремэрэ

къыщыхъугъ. Апэ къэхъугъэр Пщыдатэкъо Данэ Ислъам ыпхъур ары.

Зэшъхьэгъусэхэм сабый къызэрафэхъугъэр атхы, ар къэзыушыхьатырэ тхылъыр къараты. Мы ІофтхьэбзэшІур гум къинэжьыным фэшІ мэфэкІхэм атырагьафэзэ ЗАГС-м иІофышІэхэм торжественнэу рагъэкlокlы.

Къыхэзгъэщы сшІоигъу унагъо зышІэнэу езыгъэжьэгъакІэхэм зэгурымыІоныгъэхэр азыфагу къитаджэхэу, хэкІыпІэхэр къамыгьотышъухэу, психологическэ ІэпыІэгъу ящыкІагъэу бэрэ къызэрэхэкІырэр. А пэрыохъухэм зэрапэшіуекіощтхэр, уахътэм зэкіэ зыпкъ къызэрэригьэуцощтыр унэгьо ныбжьыкІэхэм къафеІуатэ цІыфхэр социальнэу къзухъумэгьэнхэм фэгьэзэгьэ Гупчэу Теуцожь районым итым ипсихологэу Хьаджэбыекъо Фатимэ.

Унагьом зэгурыІоныгьэ ильынымкІэ, ныбжьыкІэхэм пшъэрылъэу зыфагьэуцужьырэм мэхьанэу иІэр икъу фэдизэу къагурыІонымкІэ ЗАГС-хэм якъулыкъушІэхэм ІофшІэнышхо агъэцакіэ. Щысэу къэтхьыгъэхэми ар къагъэшъыпкъэжьы.

ЮШЪЫНЭ Сусан. Сурэтым итыр: Ліыхъурэе Римм.

Президентыр къафэгушІощт

Хэгъэгу зэошхом иветеран нэбгырэ 35-у Урысыем Пенсиехэмкіэ ифонд ылъэныкъокіэ икізу пенсие зэратыхэрэм аныбжь илъэс 90-рэ зэрэхъугъэм ыкіи ащ нахьыбэ зэрагъэшіагъэм фэші яюбилейкіэ жъоныгъуакіэм УФ-м и Президентэу Владимир Путиныр къафэгушіуагъ.

Къэралыгъом и ЛІышъхьэ ахэм къызэрафэгушІорэм лъапсэ фэхъурэр УФ-м Пенсиехэмкіэ ифонд ичіыпіэ ГъэІорышІапІэхэу Адыгэ Республикэм щыІэхэм яІофышІэхэм Урысые Федерацием и Президент и Администрацие мазэ къэс лъагъэ всырэ къэбархэр ары.

Лъьтэныгъэ зыфэтшІырэ юбиляр 31-мэ аныбжь илъэс 90-рэ, нэбгыритІумэ илъэс 95-рэ зэрэхъугъэр мы мазэм хагъэунэфыкІыщт.

ТапэкІи зэрэщытыгьэм фэдэу, бэгъашіэхэм япчъагъэкіэ мы мазэм республикэм икъэлэ шъхьаІэ пэрытныгъэр ыІыгъ. Юбиляр 14-р Мыекъуапэ щэпсэу. Зимэфэкіхэм япчъагъэкіэ (нэбгыри 7) жъоныгъуакІэм ятІонэрэ чІыпІэр ыубытыгъ Мыекъопэ районым.

Ащ нэмыкізу, Урысыем Пенсиехэмкіз ифонд и Къутамэу Адыгэ Республикэм щыІэм бэгъашІэхэр, зыныбжь илъэси 100 хъугъэхэр ыкІи ащ нахьыжъхэр гъэшІогъэнхэм ехьылІэгъэ хэгъэхъожь шіыкіэ щагъэфедэ. Тигуапэу хэтэгъэунэфыкІы Адыгеим щыщ бзылъфыгъитІу лІэшІэгъу ныбжь яІэ зэрэхъугъэр жъоныгъуакІэм зэрагъэмэфэкІыщтыр. А бзылъфыгъэ шІагъохэу Кощхьэблэ ыкІи Красногвардейскэ районхэм ащыпсэухэрэм, шэны зэрэхъу- піэ Гъэіорышіапіэхэм япащэхэр афэгъэм тетэу, ПенсиехэмкІэ фондым ичІы- гушІощтых.

Медицинэм и**ІофышІэхэм** аlукІэтьать

ПенсиехэмкІэ фондым иотделэу Адыгэкъалэ щыІэм иведущэ специалист-экспертэу ХъокІо Асыет мэлылъфэгъум и 29-м къэлэ сымэджэщэу БатмехеІшифоІи медиахив єІди минем зэlукlэгъу адыриlагъ. Зэlукlэгъум хэлэжьагъэхэм ащ къафиІотагъ медицинэ ІофышІэм нахь пасэу страховой пенсие зэрэфагъэуцурэ шІыкІэр (стажым икъэлъытэн нэшанэу иІэхэр, ІофшІэным имызакьоу, зэреджэгьэхэ пІальэри стажым зэрэхальытэрэ шІыкІэр, къэралыгъо социальнэ страхованием тегьэпсыкІыгьэу къызысымэджэхэрэ пІалъэм пособие зэраратырэ, илъэс къэс отпускым зэрагъакіохэрэ шіыкіэхэр). Ащ нэмыкіэу, 2016-рэ илъэсым страховой пенсиехэр индексацие зэрашІыгъэхэм нэшанэу иІагъэхэр, пенсием цІыфыр кІоным фэшІ нахь пасэу тхылъхэр гъэхьазырыгъэнхэ зэрэфаер, нэмыкІхэр къафиІотагъэх.

Зэlукlэгъум икlэухым Пенсиехэмкlэ фондым иліыкіо медицинэ Іофышіэхэм упчІэу къатыгъэхэм джэуапхэр аритыжьыгьэх, электроннэ сервисэу «ЦІыфым иунэе кабинет» зыфиlоу ПенсиехэмкІэ фондым исайт иІэм ифэІо-фа--иш меілиш ехтшедэфедэщтхэ шіыкіэм щигъэгъозагъэх.

Пенсиехэмкіэ фондым и Къутамэу Адыгэ Республикэм щыюм ипресс-къулыкъу.

Уахътэм имыжъошъхьал

ыхьаджыгъэхэр

ЛІэшІэгъоу икІыгъэм хэгъэгур пчъагъэрэ кІодыпІэ ифагъ. ЛІэшІэгъу зэблэкІыгъор хъугъэ-шІэгъэшхохэмкІэ къыригъэжьагъ: апэрэ дунэе заор, революциер, граждан заор, коллективизациер, репрессиехэр... ЗэкІэми яІэташъхьэ ыІулІэжьыгь Хэгъэгу зэошхоу нэбгырэ миллион пчъагъэ зыхэк Годагъэм.

джыгъ, дэкІодагъ.

Лэшэпсынэ щыпсэурэ Дыбэгьо Аслъанмырзэ къуи 8 зэри-Іэм пае къоджэдэсхэр ехъуазиІэхэм чІыгу Іахьхэр къаратыщтыгъэх, пхъур Іахьынчъагъ. Ежь лІэщтыгь, унэ дэгьу, былымхэр, шыкузэкІэтхэр иІагьэх. КІалэхэм зыкъа і этымэ, унагъом ищы і акіэ Дэгъоу къызеух нэуж адыгэ нахь дэгъу зэрэхъущтым игугъапІэ бысымым джыри нахь кІуачІэ къыритыщтыгъ. Ау Тхьэм Іофыр нэмыкІзу къызэригьэфагь. Я 9-рэ шъаор къэхъу пэтызэ, бзылъфыгъэр хъушъэным икloдагъ. Бэ темышІэу сабыйри янэ кІэлъыкІожьыгъ. КІэлэ быныр ибэу къэнагъ. Ащ ыуж бэ къымыгъэшІэжьэу ежь Аслъанмырзи дунаим ехыжьыгь...

ахэм нахьык эхэр зэфагощыгъэх. Сабыйхэм зыкъаІэтыгъэ революциер къэхъугъ, Совет хабзэри Лэшэпсынэ къынэсыгъ. Совет хабзэм сабыйхэм яегъэджэн мэхьанэшхо ритыщтыгъ, ибэхэми ынаІэ атетыгъ. Ащ фэ-

А зэпстэури адыгэ лъэпкъым дэу къуаджэм дэс ныбжьыкІэкъынэсыгъ, зэрадзагъ. Хъугъэ- хэм ащыщхэр къыхахынхэшъ, шІагьэ пэпчь льэпкь цІыкІум рагьэджэнхэу унашьо яІэу хабщыщыбэ хэкІодагъ, уахътэм зэм ицІыфхэр ащ къызыдахьэимыжъошъхьал цІыфыбэ ыхьа- хэм, зэупчІыжьыгъэхэм Дыбэгьо унагьом дэжь конхэу ара-Іуагъ. Ащ тетэу хабзэм ригъэджагъэхэр унагъом къикІыгъэх, ау зэкіэми ягъашіэ кіыхьэ гъэм кіигъэтхэнэу къыритыпсэщтыгъэх. А лъэхъаным къо хъугъэп, илъэс фыртынэхэм ахэ- щтыгъ. Ащ къикІын ылъэкІыкІодагъэх.

Ащ фэдэу Муссэ Москва Аслъанмырзэ лэжьэкІошхуагъ, агъакІуи лъэпкъ кадрэхэм якъэакъыл хэлъэу сыдрэ Іофи екІуа- гъэхьазырын къыдильытэрэ планымкІэ КъокІыпІэм илэжьакІохэм я Университет щеджагь. кІэлэегъэджэ техникумэу Краснодар дэтым щыригъэджэнхэу къыгъэзэжьыгъ. Ащ ыуж ВКП (б)-м и Темыр-Кавказ крайком (а лъэхъаным Ростов-на-Дону дэтыгъ) Іоф щишІагъ. ЕтІанэ ВКП (б)-м и Черкес хэку комитет пропагандэмрэ агитациемрэкІэ иотдел ипащэу Іоф ышІэзэ, 1937-рэ илъэсым Совет хабзэм пэшІуекІорэ Іофтхьабзэхэр зэри-НахыжъитІур — Хьамидэ- хьэхэу аІуи аубытыгъ. КъокІырэ Мэсхьудэрэ — ныбжьыкlа- пІэм илэжьакІохэм я Универгъэхэми, унагъохэр яІагъэхэти, ситет щезыгъаджэхэрэм ыкІи ар къэзыухыгъэхэм я 58-рэ статьяр апалъхьагь. Совет хабзэм пэшІуекІорэ террористическэ мазэ гестапэм щаукІыгьэх. организацием хэтхэу алъытагь. 1937-рэ илъэсым итыгъэгъазэ зэкІэри Ставрополь щаукІыгь.

щеджэнэу инасып къыхьыгъ. НКВД-м и Апшъэрэ еджапІэ чІахьэшъ, дэгъоу къеухы. Ащ ыуж АдыгеимкІэ НКВД-м и Гъэ-ІорышІапІзу Краснодар щыІзм пащэ фашІы. Ау уахътэр къызэрыкІоу щытыгьэп, цІыфхэр бзэгу зэрэхьыщтыгъэх, зым зыр фатхэти, дащыщтыгь. Лажьэ зимы-Іэхэр лагерьхэм ададзэщтыгьэх, укІ атыралъхьэщтыгъ. ЕтІанэ Асхьад ышэу Муссэ палъхьэгъэ статьями, ар зэраукІыгъэми иягъэ къекІыщтыгъ. Зэпымыоу УГБ-м ипащэ къеджэщтыгъ, тхьэпэ къабзэу зыпари зытемытхащтыр Асхьадэ дэгъоу ышІэщтыгъэти, кІатхэщтыгъэп. Сыдэу щытми, амыгъэтІысыгъэми, иІофшІэн ар кІэух фэхъугъ. Хэкум игупчэ Мыекъуапэ къызахьыжьым, Госстрахым иІэшъхьэтетэу ар къагъэкІожьыгъ.

Хэгъэгу зэошхор къызежьэм ипсауныгъэ изытет елъытыгъэу дзэ къулыкъуми, партизан отрядми аштагьэп. Мыекъуапэ дэкІыжьи Лэшэпсынэ Асхьад кlожьыгъэ. Хэбзэ ІэнатІэхэр зиІагъэхэр нэмыцхэм аубытыхэу, аукІыхэу хабзэти, чылэм кІожьыгъэ. Ау хьадэгъур ыуж итэу кІуагъэ. Нэмыцхэр чылэм къызэрэдахьэхэу, къуаджэм щыщхэм бзэгу ахьыгь, Игнатьевскэ колхозым итхьаматэрэ РСФСР-м и Апшъэрэ Совет идепутатэу Бэгърэтымрэ игъусэхэу Лабинскэ ащэхи, 1943-рэ илъэсым ищылэ

Зэшхэм ащыщэу Хьамидэ медрысэр къыухи, ефэндэу чылэм дэсыгъ. Ау Совет хабзэм Дыбэгъо Асхьади Москва дин Іофым пылъхэм цыхьэ афи-

шІыщтыгьэп. Ащ тетэу мылькоу иІэр Хьамидэ хабзэм зыІехым, Къэбэртэе чыжьэм кІожьыгъэ, зэгорэм янэжъ-ятэжъхэм къабгынэгъэгъэ лІэкъо унэжъым ыгъэзэжьыгъ. Ащ щыпсэузэ заор къежьагъ. Нэмыцхэм Темыр Кавказыр заштэм, хабзэм Хьамидэ ыгу къэкІыжьыгъ. Динлэжьым къэлэ подпольщикхэмрэ партизанхэмрэ азыфагу итынэу пшъэрылъ къыфашІыгьэти, еуцолІагъ. Ау бэ темышІэу бзэгу ахьи, нэмыцхэм аубытынэу къылъыкІуагъэх. Замыгъотым, икІэлэ Іэтахъоу Джумалдинэ аубытыгь. Ятэ зыкъитымэ, кlалэр къатlупщыжьынэу къараlуагъ. Ащ тетэуи хъугъэ, Хьамидэ икІалэ къаригъэтІупщыжьи, ежь аубытыгь, нэбгырэ 300 фэдиз хъухэу цІыфхэр зэгорэм складыщтыгьэ чІыунэшхом чІатакъохи, пчъи, шъхьаныгъупчъи хаlулІэхи зэгуагъэутыгъэх...

Унагьом щыщэу къэнагьэхэм Лэшэпсынэ къагъэзэжьи, Хьамидэ ятэу Аслъанмырзэ иунэ щыпсэухэу рагъэжьэжьыгъ.

Мы къэбарыр къытфэзыІотэгъэ Дыбэгъо Кимэ республикэм уетя дыф. Ащ ятэу Мэсхьудэ Аслъанмырзэ ыкъомэ ащыщ. Лэшэпсынэ Совет хабзэр зыщагъэуцум, ар къоджэ Советым пащэ фашІыгьагь, Кощхьэблэ къоджэ Советми итхьамэтагъ. Заор къежьэнкІэ бэ имыІэжьэу Лэшэпсынэ ащ къыгъэзэжьыгъ ыкІи 1941-рэ илъэсым апэрэхэм ащыщэу заом кІуагъэ. Кимэ къызэриІотэжьырэмкіэ, Темыр-Кавказ мэшіоку гъогум ятэ зэрыс эшелоныр Краснодар лъэныкъом кІорэм пашІагъ. Вагонхэм ащыщ горэм Мэсхьудэ ышэу Алый исэу къычІэкІыгъ. Зэшхэр зэІукІагъэх, ар аужырэ зэlукlэгъугъ. Апэрэ заом зэшитІури хэкІодагь. ЗэрэкІодыгъэхэ шІыкІэр зэтыра-

ІотыкІы. Зыхэм къызэраІорэмкІэ. эшелоныр Кировград дэжь щызэхакъутагъ. НэмыкІхэм — заом ращэжьагьэхэм дзэ шъуашэри къаратыгьо имыфэхэзэ, мэшІокум къызэрикІхэу зэуапІэм Іуадзагьэх «Іашэр шъор-шъорэу заом къыщыжъугъотыщт» аlуи. Фэдз щыщэу заом къикІыжьыгъэ лым къызэриютэжьыщтыгъэмкіэ, атакэм кіохэзэ, дзэкіолі укіыгьэу джэнэ фыжь зыщыгьыр ыльэгъугъ. Ар ыгъэшІэгъуагъ, сыда піомэ тыдэкіи шіоир, лъыр зыщыхъоим дзэкІолІ укІыгьэм джэнэ фыжь щыгьыгь. УкІыгьэу щыльыр къызызэпырегъазэм, Дыбагъохэм я Мэсхьудэу къычІэкІыгъ.

А зэо дэдэм Алыий щыфэхыгъ. Зэшхэм ащыщэу заом къыхэкІыжьыгьэр нэбгыритІу — Умарэрэ Айсэмрэ. Апэрэр колхозым итхьаматэу, етІанэ сатыушІэу лэжьагьэ, Айсэм гьэсэныгъэмкІэ район отделым Іоф щи-

Ахэм ашэу Юсыф зэрэсымаджэм къыхэкІэу фронтым ащагьэп. ЦІыф чэфылэу, губзыгьэу ар щытыгъ, арапыбзэкIэ Къур-Іаным еджэщтыгъ.

ЫпшъэкІэ зигугъу къэсшІыгъэ Хьамидэ ыкъоу Ибрахьими заом щиухьагьэп. УІэгьэ хьыльэ зэуапІэм къыщытыращагьэу, чъыІэм ыІэпкъ-лъэпкъхэр ыстыгъэхэу, ыІэ джабгъуи ылъэхъуамбэхэри пымытыжьхэу къэкlожьыгъ.

Сыдэу щытми, Дыбэгъо унагъом заом чІэнэгъэшхо ригъэшІыгь, тхьамыкІэгьошхо къыфихьыгь. Заор къемыжьэзэ лажьэ ямыІэу хабзэм ыгъэпщынагъэхэри къахэкІыгъэх.

Дыбэгъо Кимэ ыныбжьыкІэ заом пщэнэу щытыгьэп, ау иунагьо къырыкlуагьэр ешlэ. Ятэ, ятэшхэм яшІэжь егъэлъапІэ. Ащ ишыхьат ахэр къызыщаукІыгьэхэр зэрэзэригьэшІагьэр, ахэм якъашъхьэ къытырихыгъэ чІыгур Лэшэпсынэ къэхалъэм къызэрищагьэр, зэкІэми апае зы саугьэт зэригъэуцугъэр.

СИХЪУ Гощнагъу.

Тызфэсакъыжьмэ, тыпэшіуекіощт

ЖъоныгъуакІэм и 15-р — СПИД-м илІыкІыгьэхэр агу къызщагьэкІыжьырэ Маф. Ильэс къэс ар жъоныгъуакІэм иящэнэрэ тхьаумафэ хагъэунэфыкІы. 2016-рэ ильэсым зытефэрэр жьоныгъуакІэм и 15-р ары.

апэрэу къалэу Сан-Францис- цие зэхащэ. ко (США-м) кІэщакІо щыфэхъугумэкІыгъохэр къызылъыІэсы- ащагъэгъозэнхэр, ащ зызэриугъэхэр. А шІэжь мафэм изэхэщакІохэм мурадэу яІагьэр СПИД-м иліыкіыгъэхэр агу къагъэкІыжьынхэр, а узыр зиІэхэм, ахэм ягупсэхэм ІэпыІэгъу афэхъугъэныр, мы зэпахырэ узым епхыгъэ гумэкІыгъоу къэуцухэрэм обществэм, правительствэм анаІэ тырягъэдзэгъэныр ары.

2016-рэ илъэсым ижъоныгьокІэ мазэ социальнэ-культурнэ гукъэкІхэм я Фонд, УФ-м псауныгьэр къэухъумэгьэнымкІэ и Министерствэ, УФ-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ ыкІи къулыкъу зэфэшъхьафхэу мыр гумэкІыгьоу зэрэщытыр къызыгурыІохэрэм СПИД-м илыкыгьэхэр агу къызщагъэкІыжьырэ Мафэм ехъулІэу ВИЧ-инфекцием пэшІуекІогъэ-

Мы мафэм, 1983-рэ илъэсым ным фэlорышlэрэ Урысые ак-

Іофтхьабзэм ипшъэрыльыр гъагъэх СПИД-м итхьамыкІагъо СПИД-м къызыдихьын ылъэзэхэзышІагъэхэу, ащ епхыгъэ кІыщт гумэкІыгъохэм цІыфхэр шъомбгъурэ шіыкіэр алъагъэіэсыныр арых. Япсауныгъэ изытет, апкъышъол нахь лъыплъэнхэм фащэх, фагъасэх.

Іофтхьабзэм къыдыхэлъытагьэу Адыгэ Республикэм жъоныгъуакІэм и 11-м къыщегъэжьагъэу и 20-м нэс ВИЧ-м фэгъэхьыгъэ тестхэр щашІыщтых. Ахэм япшъэрылъыр ВИЧ статусэу яІэр зышІэрэ цІыфхэм япчъагъэ хагъэхъоныр, узыр кlасэу къызхагъэщыхэрэр нахь макІэ шІыгъэнхэр, мыщ шІуагъэу пылъыр цІыфхэм къагурагъэІоныр арых.

Псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ Дунэе организацием (ВОЗ-м) къызэритырэмкІэ, мы лъэхъаным ВИЧ-инфекцие иІэу нэбгырэ миллион 37-м ехъу мэ-

псэу, мафэ къэс а пчъагъэм нэбгырэ мин 14 — 15 хэхъо. Аужырэ илъэс 25-м къыкlоцI СПИД-м миллион 39-рэ фэдиз илІыкІыгъ.

Урысыер пштэмэ, 2015-рэ илъэсым иаужырэ мазэ ехъулІэу ВИЧ-инфекцие зиІэу агъэунэфыгъэр нэбгырэ мин 986-рэ, ахэм ащыщэу нэбгырэ мин 87-р 2015рэ илъэсыр ары затхыгъэхэр. 2014-рэ илъэсым егъэпшагъэмэ, мы пчъагъэр процент 12-кІэ нахьыб. ВИЧ къызэузыгъэхэу 184148-рэ дунаим ехыжьыгъ. ЫпэкІэ зэрэщытыгьэм фэдэу, СПИД-р зиІзу агъзунэфыгъэхэм янахьыбэр хъулъфыгъ. 2002-рэ илъэсым къыщыублагъэу мы узыр къызыхагъэщырэ бзылъфыгъэхэм япчъагъэ хэхъо. Сымаджэхэм япроцент 58-м узыр наркотикхэр зэрэзыхалъхьэрэ мэстэ шюйхэмкІэ зэпахыжьыгь.

Зэрэ Урысыеу илъ гумэкІыгъом Адыгеири щыухъумагъэ хъугъэп. Пчъагъэхэм къызэраІорэмкІэ, 2016-рэ илъэсым ижъоныгъокІэ мазэ и 1-м ехъулІэу Адыгеим щыпсэурэмэ ащыщэу нэбгырэ 751-мэ ВИЧ-инфекцие яІэу агъэунэфыгъ, 93-мэ узыр къазыхагъэщыгъэр 2015-рэ илъэ-

сыр ары. Аужырэ мэзиплІым нэбгырэ 27-рэ джыри диспансер учетым хагьэуцуагь. Анахьыбэу ахэр зыщагьэунэфыхэрэр Мыекъопэ, Тэхъутэмыкъое районхэр, къалэу Мыекъуапэ. ВИЧ-р зиІэ бзылъфыгъэхэм сабый 93-рэ къафэхъугъ, ахэм ащыщэу нэбгыри 6-м мы узыр къахагъэщыгъ.

ВИЧ-инфекциер зијэхэу учетым хагъэуцохэу, алъыплъэхэу Адыгеим зыщырагъэжьагъэм къыщыублагъэу нэбгыри 166рэ дунаим ехыжьыгъ, ахэм ащыщэу нэбгырэ 20-р 2015-рэ илъэсым лІагъэ. Мы илъэсым пыкІыгъэ мэзиплІым къыкІоцІ нэбгыри 4-мэ ядунай ахъожьыгъ.

«Развитие здравоохранения РФ» зыфиІорэ къэралыгьо программэм хэхьэрэ Іофтхьабзэхэм ягъэцэкІэн къыдыхэлъытагъэу, мы узыр зиІэу республикэм щыпсэурэ нэбгыри 148-мэ антиретровируснэ терапие афашІыгъ. 2015-рэ илъэсым ВИЧинфекцие яІэмэ зэрагъэшІэнэу медицинэ уплъэкІун нэбгырэ 61613-мэ, мы илъэсым пыкlыгъэ мэзиплым къыкоці нэбгырэ 20197-мэ акlугъ.

Непэ, СПИД-м илыкныгьэхэр

агу къызыщагъэкІыжьырэ мафэм, пстэуми анаІэ тырядгьадзэ тшІоигъу ВИЧ-р наркоманхэм яузэу зэральытэщтыгьэр зэрэтекІыгъэр. Социальнэ купэу цІыфыр зыхахьэрэми, зыщыпсэурэми, зыщыщ лъэпкъыми, ныбжыми ар ялъытыгьэп. ЦІыфым ащ зыщиухъумэным фэшІ зыфэсакъыжьын, гупшысэн, наркотикхэр ІэкІыб ышІынхэ фае. Хэти ар къынэсын ылъэкІыщт ищы Іэк Іэ-псэук Іэ зэрифэшъуашэм фэдэу лъымыплъэмэ. Мы узым джащ фэдэу зыщыуухъумэн плъэкІышт сымаджэм ылъ е нэмыкІ биологическэ пкъыгъохэр къыпхэмыхьэхэмэ.

ЖъоныгъокІэ мазэр екІыфэ СПИД-м ыкІи зэпахырэ узхэм апэуцужьыгъэнымкІэ Адыгэ республикэ Гупчэм «ЗыуплъэкІужь! вич уиІэмэ зэгьашІэ!» зыфиІорэ Іофтхьабзэр щыкіощт. Іофшіэгъу мафэхэм сыхьатыр 1-м къыщегъэжьагъэу 2-м нэс ыпкІэ хэмылъэу къалэу Мыекъуапэ, урамэу Краснооктябрьскэр, 43-м зыщыууплъэкІун плъэкІыщт. Сыхьатыр 8-м къыщыублагъэу 3.00-м нэс «линие плъырым» шъукъытеомэ, шъузыгъэгумэкІырэ упчІэхэм яджэуапхэр жъугъотыщтых.

Л. В. МАРТЬЯНОВА. СПИД-м ыкІи зэпахырэ узхэм апэуцужьыгъэнымкіэ Гупчэм иврач шъхьаі.

Нэшъулъэщэ Мурат.

<u>ТекІоныгъэм ия 71-рэ илъэс</u>

Мамырныгъэм икъэухъумэн и ахьыш у хиш ыхьагъ

Хэгьэгу зэошхом ТекІоныгьэр къызщыдахыгьэр ильэс 71-рэ хъугъэ. Тикъэралыгъо ис цІыфхэр рэхьатэу псэүхэу, ашъхьэ фэлэжьэжьхэзэ, 1941-рэ ильэсым тхьамык Гагьор къафыкъок Гыгъ.

Ашъхьэ емыгупшысэхэу, яхэ-

джэу Пщычэу анахь къоджэ цыкіухэм ащыщми, зэо лъэхъаным лІыблэнагъэ зезыхьагъэу, псэемыблэжьэу пыим пэуцужьыгъэу къыдэкІыгъэр бэдэд. Къэзымыгъэзэжьыгъэу ахэтыр макіэп, ахэм яшіэжь агъэлъапіэ, ацІэхэр ащыгъупшэхэрэп.

Нэшъулъэщэ Мурат Мыхьамэт гъэгу, янэхэр, яшъхьэгъусэхэр, ыкъор 1914-рэ илъэсым къуаясабыйхэр къаухъумэнхэу зи- джэу Пщычэу къыщыхъугъ. Хэкъарыу къыхыхэрэр зэкІэ заом гьэгу зэошхор къызежьэм илъэс 27-рэ ыныбжьыгъ. Муратэ я Шэуджэн районымкІэ къуа- 741-рэ дзэ мото-инженернэ батальоным саперэу хэтыгь. Ащ сым Хэгьэгу зэошхом иордепшъэрылъэу къыфагъэуцугъэр псэемыблэжьэу зэригъэцэкІагьэм пае медальхэр къыфагъэшъошагъэх. Мэхьанэ ин зимыны етахо дыждымеал тше! къыкІоцІ ашІынэу Мурат зыхэт купым пшъэрылъ къыфагъэуцу-

гъагъ. Дунаир чъыІэ дэдэу щытыгь нахь мышІэми, Нэшъулъэщэ Мурат емыгупшысэу псым хэпкlагъ. Ар ящысэтехыпlэу игъусэхэр къыгоуцуагъэх. Купым сыхьатым къыкооц ипшъэрылъ чанэу зэшІуихыгь. Ащ пае Нэшъулъэщэ Мурат «За боевые заслуги» зыфиlорэ медалыр къыфагъэшъошагъ.

1943-рэ илъэсым Жъогъо Плъыжьым иорден, 1944-рэ илъэнэу ятІонэрэ шъуашэ зиІэр, 1945-рэ илъэсым Щытхъум иорденэу ящэнэрэ шъуашэ зиІэр Нэшъулъащэм къыфагъэшъошагъэх. Мыщ дэжьым къыщыхэдгъэщын советскэ дзэкІолІхэм ТекІоныгъэр къыдахыфэ ахэм ясатырэ хэтэу зэрэзэуагъэр.

Нэшъулъэщэ Муратрэ ишъхьэгъусэу Джэнсэраерэ сабыибл зэдапІуть. Гъэсагьэхэу, яхэгьэгу шІу алъэгъоу къэтэджынхэмкІэ зэшъхьэгъусэхэм алъэкІ къагъэнагъэп. Къоджэ еджапІэм «лыхуустыныть и иурок уу щызэхащэхэрэм Муратэ ахэлажьэщтыгъ. КъыткІэхъухьэрэ ныбжьыкІэхэм яхэгъэгу гуфэбэныгъэ фыряІзу къэтэджынхэм фипЈущтыгьэх. Хэгьэгу зэошхом иилъэсхэр зыфэдагъэхэр, пый мэхъаджэр зэрэжъалымыгъэр кІэлэцІыкІухэм къафиІуатэ-

1986-рэ илъэсым Нэшъулъэщэ Мурат идунай ыхъожьыгь. Непэ къытхэмытыжь нахь мышІэми, хэгъэгум ишъхьафитныгъэ псэемыблэжьэу зэрэфэбэнагъэр ыкІи зэрэфэлэжьагъэр тщыгъупшэщтэп, ицІыфышІугъэкІэ зышІэщтыгьэхэм агу дахэкІэ къинэжьыщт.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай.

Илъфыгъэхэм кіуачіэ къыраты

КІэлэ чан, хъупхъэ, губзыгъ. Ащ нэмыкІэу бэ етІани мы кІалэм къепІолІэн плъэкІыщтыр. Іэшъынэ Налбый зымышІэрэ цІыф Теуцожь районым исэп пІоми ухэукъощтэп.

Илъэс 14 хъугъэу Теуцожь ясщэлІагъ. Непэрэ мафэм ехъурайон администрацием ныб- лІэу былымышъхьи 9 сІыгъ. ЯзжьыкІэ ІофыгъохэмкІэ отделым гъэшхыщтри, ТхьэмкІэ шыкур. ипащэу Іоф ешІэ. Ащ нэмыкІэу унэгьо дахэ иІ, ишъхьэгъусэрэ зэхъум, паеу къыттефагьэр бэежьыррэ зэгурыІохэу сабыиплІ джэндэу стыгъэ. Пай пэпчъ кизэдапіу.

Налбый ищытхъу мызэу, мы-Анахьэу мы кlалэм игугъу къэсшІыным лъапсэ фэхъугъэр ичаныгъэ зынэсырэр ары. Хэбзэ былымхэр ищагу щиІыгъых.

Налбый къызэрэтфиІотагъэмкІэ, 1997-рэ илъэсым унагъо ышІагъ. Ятэ зимыІэжьыр илъэс 11 хъущт. Янэу Муслъимэт заслуженнэ кІэлэегъадж, илъэс 39-рэ Іоф ышІагъ. Зы шыпхъу хъомэ ашыш, къуалжэм лэт тхылъеджапІэм Іоф щешІэ, джы сабый къыфэхъуным ежэ.

- Сятэ опсэуфэкІэ чэм зытlу тиlэщтыгъэ, — къеlуатэ Налбый. — Ащ идунай зехъожьым, чэмхэр тымыІыгъыжьынхэу итхъухьэгъагъ. Сыда пІомэ хъупіэхэри хъатэу тиіэжьыгъэхэп, тяни фэщыжьыштыгьэхэп. ЕтІанэ сегупшысагъ: сабыйхэми зыкъаІэты, ящыкІагъэри бэ, ахэм янеущырэ мафэ сэ clэ илъ clyи, шкІэхъужъхэр сІыгьынхэу исхъухьагь. Колхоз-совхозхэр джыри зэхэмызыжьхэзэ былымхэр бэу зыІыгъыгъэ горэм дэжь сыкІvи. къакъырхэр зэрэпшІынхэ фаер, шапхъэу пылъхэр къезгъэІотагъэх. Нэужым тІэкІу-тІэкІузэ былымхэр зычІэтыщт къакъырхэр шапхъэхэм адиштэу зэтез-

сэгъоты. Чыгухэр агощыжьыхэ лограмм 600 фэдиз, алэжьырэм елъытыгъэу, къысаты. Язгъэтіоу тигьэзет къыхиутэу хъугьэ. шхырэ лэжьыгъэхэм ащыщэу хьэр нахьыбэу къыхэсэщэфыхьажьышъ, сишъхьалкІэ сэхьаджыжьы, мэкъу чІэлъхьапІи сиІ. Іофшіэным дакіоу, мыпшъыжьэу Унагъом тшхыщт тіэкіу-шъокіухэр хатэм къыдэтэхы, адрэ чІыгоу къанэрэр люцернэм есэгъэубыты. Ари ІэпыІэгъушІу къысфэхъу. ТІэкІу чаныгъэ горэ къызыхэбгъафэмэ, непэ уиунагъо зэнэмысыжьэу пІыгъын плъэкіыщт. Гъэрекіо Илъэсыкіэм закъо иІ, Щамсэт илъэс 30-м ехъулІзу былымышъхьи 5 стыкъехъугъэу аптечнэ базэм Іоф гъагъэ. Зы былымым килограмм щешІэ. Ишъхьэгъусэу Саныет 200-м нэс къекІы. Сабыйхэр ліакъокіэ гьобэкьое Тхьаркъуа- лы къабзэм щызгъакіэхэрэп. Ащ нахьышюу сыда щыюр?

Налбый къызэриІуагъэмкІэ, зыпари ІэпыІэгъу къыфэмыхъоу, ежь имылъкурэ икъарыурэкІэ зэкІэ зэтыригьэпсыхьагь. Мэкъумэщым епхыгъэ программэхэр къызыфигъэфедэнхэу хъугъэп, сыда пІомэ муниципальнэ къулыкъушіэкіэ макіо, унэе предприятие къызэјуихынэу ащ фэдэ амали фитыныгъи иІэхэп. ТапэкІи гъэфэбапІэхэр ышІынхэу игухэлъ. Ащ нэмыкІэу, былымышъхьэ пчъагъэу ыІыгъым джыри 10 фэдиз ахигъэхъон мурад иІ. «Жъы зэрымысым кІэ исэп» elo адыгэ гущыІэжъым. Унагъом ылъапсэр Налбый янэу Муслъимэт ары. Сыд фэдэрэ Іофкіи ар унагьом иупчіэжьэгьу, щалъытэ, щагъашІо. Ежьми фэлъэкІыщтымкІэ ишІуагъэ арегъэзанкІэ зэрэтыригъэхьащтхэм мыпшъыжьэу ыуж ит.

— «КІалэхэм зыкъаІэты, былымхэр тІыгъыхэмэ ишІуагъэ къэкІонэу теплъы» аІуи рахъухьагъэти, сэри адезгъэштагъ. — elo Муслъимэт. — Уикlалэ хъумэ, сыдэущтэу ащ укъыщытхъущта? Арэу щытми, сыфэраз, цІыфхэри къыфэразэхэшъ, сэгушю. Уикіалэ мыхъун ымыюу, ымышІэу, иунагъо зыми щимыгъакІзу ыІыгъ хъумэ, хэтрэ бзылъфыгъэкІи ащ нахь насыпыгъэ щыІэп. Сэ жъы сыхъугъ, арэу щытми, сфэлъэкІырэмкІэ садеІэ, къорэлъф цІыкІухэм янэятэхэр къамыгъэукІытэжьхэу, гьогу тэрэз къыхахынымкІэ гьэсэпэтхыдэхэм сакъыфеджэ. Непэрэ мафэм былымри уиІэн фае. Ау зэкІэмэ анахь шъхьа-Іэр цІыфыгъэр ары. Тэ сабыибгъу тыхъоу тапІугъ. Тянэ ренэу къытиющтыгъэ: «О пшъхьэкІэ къыуашІэмэ угу римыхьыщтыр цІыфым емышІ». Джащ тетхэу псэухэ хъумэ, егъашІи зэрэхэмыукъощтхэр кІэлэцІыкіухэм агурысэгъа Іо. Нысэ хьэх. Ныбжыкі Іофыгьохэмкі тьэтіысыгь эхэр. Ильэс къэс кіэцІыкІуми лъэшэу сыфэраз. Янэдехуільный уедефа мехетя хъухэмэ, лъэшэу сафэрэзэщт.

— Илъэс 19 хъугъэ унагъо зытшІагъэр. ТызэгурыІоу тисабыйхэр зэдэтэпІухэшъ, ащ нахь тхъагъо хэткlи щыlэп, — elo Налбый ишъхьэгъусэу Саныет. Зыгорэ къызхэмыхъухьэрэ унагъуи щыІэп, уянэ дэдэми угу римыхьын горэ къыуиІоуи къыхэкІы. Сянэ-сятэхэр зызэкІыгъухэр илъэс пчъагъэ хъугъэшъ, зэ нэмыІэми сянэ сятэ пэгущыІэжьыгьэу зэхэтхыгъэп. «Хъулъфыгъэм упэгущы-Іэжьынышъ, ыпэ зыпшІыныр, ыІорэр иуутыжыныр тэрэзэп. Унагьо шъузихьэкІэ загурыжъугьаlу» ыІозэ ренэу къытэушъыищтыгъэ тянэ. Жъыхэр уиІэхэ хъумэ, ахэр зэрэбгьэрэзэщтхэм гъэпсыхьагъэх, псыри, светри кІы, икъорэлъф цІыкІухэр гьогу упылъын фае. Сигуащэ нэмы-

хъу. Сишъхьэгъусэ сыфэраз, Тхьэм сабыйхэм апашъхьэ бэрэ рерэгъэт. Шъугу къэдгъэкІыжьын, 2008рэ илъэсым Урысые энциклопедиеу «Галерея Славы» зыцІэм иедзыгьоу «Лучшие сыны и дочери» зыфиІорэм Налбый пкІэ

къыфашІи, ищытхъу зэрыт тхы-

фыгъэр Тхьэм фэдэу къысщэ-

гъэр къызэрэхаутыгъагъэр. имызакъоу, Налбый ищытхъу аригъаюзэ хэбзэ юфшенри егъэцакІэ. Зыныбжь имыкъугъэ кІэлэцІыкІухэм лъэшэу ынаІэ атет, мыпшъыжьэу пэшІорыхэм Іоф адэзышІэрэ комиссием япащэу зэрэщытым имызакъоу, юридическэ отделыр, ащ нэмыкі эу, наркотикым пэшіуекіогъэнымкіэ, гъогурыкіоныр щынэгъончъэу щытынымкІэ профилактикэ ІофшІэнхэри зыде-

хьых. Гухэлъ гъэнэфагъэ зиІэ программэм къыхиубытэу илъэсым къыкІоцІ Іофтхьэбзи 146рэ районым щызэхищагь. Джащ фэдэу республикэ зэнэкъокъухэм ахэлажьэх, дипломхэр мымакІэу къафагъэшъошагъэх. КІэлэцІыкІухэр наркотикым

щыухъумэгьэнхэмкІэ, гьогурыкІоныр щынэгьончьэу щытынымкІэ ренэу пэшІорыгъэшъ Іофтхьабзэхэр районым щетэгьэкІокІых, ею Налбый. — ЕджапІэхэм сыкІозэ кІэлэеджакІохэм заІусэгъакІэ, бзэджэшІагьэхэр зэрамы-

къыфяджэ. АщкІэ баннерхэр, буклетхэр къыдэтэгъэк ыхэшъ, кІэлэцІыкІумэ афэтэгощых. Ащ нэмыкІэу, районым имызакъоу. республикэм щырекІокІырэ Іофтхьабзэхэм чанэу тикіэлэціыкІухэр ахэтэгъэлажьэх. АщкІэ лъэшэу тыфэраз Теуцожь район администрацием ипащэу Хьачмамыкъо Азмэт. Сыд фэдэрэ лъэныкъокІи ынаІэ къыттет, апэ тыримыгъэшъымэ, ауж тыригъэуцорэп.

Налбый шІушІагъэу иІэхэм УнагъомкІэ зэрэхъупхъэм ащыщ гъэрекІо, жъоныгъуакІэм и 9-м ехъулІзу, сирень чъыгыкІз 600 фэдиз къыгъоти, икlали, унагьохэри къыде!эхэзэ, къоджэ псэупІэхэм адэт саугъэт лъапсэхэм, еджапіэхэм, паркхэм, гъэшъ Іофтхьабзэхэр адызэре- сымэджэщ Іупэм зэрэщаригъэотделым, зыныбжь имыкъугъэ- лэеджакІохэр игъусэхэу ветеранхэм шІухьафтынхэр афашіых, ахэр агьэгушіох.

Налбый иунагьокІи, иІофшІэнкІи кІуачІэрэ къарыурэ къезытырэр илъфыгъэ цІыкІухэр ары. Ипшъэшъэ нахьыжъэу Аминэт илъэс 18 ыныбжь, мыгъэ еджапІэр къеухы, Мыекъопэ технологическэ университетым ифакультетэу «лечебное дело» зыфигорэм чіэхьанэу зегъэхьазыры. Руслъан — илъэс 14, Асе илъэс 11 аныбжь, дэгьоу еджэх. НахьыкІэ цІыкІоу Миланэ илъэсищым ит. Тхьэм гъэшІэ кІыхьэ ышІынхэу, шІоу щы-Іэр къадэхъоу псэунхэу Іэшъынэмэ яунэгъо дахэ тыфэлъаlo.

КІАРЭ Фатим.

Сурэтым итхэр: Налбый ибын-унагьорэ янэрэ.

Тигъэзет къызэрэхиутыгъагъэу, Адыгэ Республикэм культурэмкіэ и Министерствэ шъолъыр зэнэкъокъу зэхищи, лъэпкъ драматургием ипроизведение анахь дэгъур къыхахыгъ. Зэфэхьысыжьхэр жюрим зешіыхэм, кіэлэціыкіухэмрэ ныбжьыкіэхэмрэ афэгъэхьыгъэ пьесэу «Сыфаеп къэсщэнэу! Сы-фае-еп!!!» зыфиюорэм апэрэ чыпіэр фагъэшъошагъ.

Искусствэр

КъыпфэгушІорэм уегъэгупшысэ

Къэралыгъо филармонием щыкІогьэ зэхахьэм жюрим итхьаматэу, филологие шІэныгъэхэмкІэ докторэу Мамый Руслъан, Адыгэ Республикэм культурэмкІэ и Министерствэ иотдел ипащэу Шэуджэн Бэлэ, театроведэу Шъхьаплъэкъо Къэсэй, филармонием идиректор шъхьа ј Ліышэ Рустем, Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахьимэ ыцІэ зыхьырэм ихудожественнэ пащэу Шъхьэлэхъо Светланэ, Урысыем итеатрэхэм яІофышІэхэм я Союз икъутамэу Адыгеим щыІэм ипащэу Зыхьэ Заурбый, нэмыкІхэри пьесэ анахь дэгъур зытхыгъэ драматургэу, Урысыем изаслуженнэ артистэу, Адыгеим инароднэ артистэу Пэрэныкъо Чатибэ фэгушІуагъэх. Жюрим итхьаматэу Р. Мамыим зэнэкъокъум хэлэжьагъэмэ яІофшІагъэ осэ ин фишІыгъ, Ч. Пэрэныкъом шІухьафтынэу сомэ мини 100-р ратыжьыгъ.

Шъхьэихыгъэ **зэдэгущы**Іэгъухэр

- Чатиб, тигъэзетеджэмэ ацІэкІэ тэри тыпфэгушІо. Тхьауегъэпсэу.
- **Лъэпкъ** драматургием хэхьоныгьэ ышІынымкІэ зэнэкъокъоу зэхащагъэм мэхьанэу ептырэм къытегущыІэба.

Я 28-рэ ешІэгьухэм якІэ-

«Динамо» — «Ростов»

– 1:3, «Терек» — «Ам-

кар» — 2:0, «Урал» —

«Спартак» — 0:1, «Крас-

нодар» — «Крылья Со-

ветов» — 3:0, «Локомо-

тив» — «Кубань» — 0:1.

«Мордовия» — «Зенит»

«Анжи» — 1:2, «Уфа» —

— 0:3, «Рубин»

ЦСКА — 1:3.

уххэр зэтэгъапшэх.

Футбол. Премьер-купыр

Хэта атекІощтыр?

къокъур кІуагъэ. Тафэраз зэхэщакІохэм, гупшысэ гъэшІэгъонхэр тагъэшІыгъэх.

– Пьесэ макІэп жюрим къырахьылІагьэр.

- КІэлэцІыкІухэм афэгъэхьыгьэ пшысэхэр, ныбжыыкІэмэ яхьылІэгъэ драмэхэр зытхыгъэхэм ащыщых Мэхъош Руслъан, Хьакъуй Аслъан, Дэрбэ Тимур, Нэгьой Зурет, Хъурмэ Хъусен, нэмыкІхэри. Нэбгырэ пэпчъ игупшысэхэр къызэlуихынхэм фэшl темэу къыІэтыгьэр уахътэм къыпкъы-

- «Сыфаеп къэсщэнэу! Сы-фа-еп!!!» зыфиІорэр птхыным сыда уфэзыщагъэр?

- Драматургиер кloчlэ лъэш. «О, си Тхь, къысфэгьэгъу!» ыІоу стхыгъэр Лъэпкъ театрэм къыщагъэлъагъо. Синыбджэгъухэм, театрэм пыщагъэхэм бэрэ къыcaloy къыхэкІыгь комедием ишапхъэ ит пьесэ стхынэу. Анахьэу сызыгъэгушхуагъэр сурэтышІ-модельер ціэрыіоу Стіашъу Юр ары. Мафэ къэс пІоми хъунэу къысэушъыищтыгь езгьэжьэгьэ пьесэр сыухыным фэшІ.
- **Птхыныр зеогъажьэм** гупшысэу пшІыгьагьэмрэ темэр къызэрэзэІупхыгъэмрэ зэтефэха?
- Нурбый, ар упчІэ дэгъу. СиІофшіагъэ икіэрыкіэу гукіэ зыфэсэгъэзэжьы. Къэзымышэгъэ — Шэпхъэ хэхыгъэ иlэу зэнэ- ныбжьыкlэу, дэмыкlогъэ пшъашъэу

тиреспубликэ исыр макІэп. ЯшэнгъэпсыкІэхэр къыбгурыІонхэр ІэшІэхэп. Пьесэм кІэухэу фэсшІыгъэр тІэкІу зэблэсхъужьын фаеу хъугъэ. Театрэм ихудожественнэ пащэу Шъхьэлэхъо Светланэ, театроведэу Шъхьаплъэкъо Къэсэй, СтІашъу Юрэ, фэшъхьафхэм сяупчіыжьэу къыхэкіыгъ.

- Комедиер жанрэ къин. Шыфыр бгъэщхыщт къодыеп, акъыл хихыным фэпщэн фае...

Мамый Ерэджыбэ ипьесэхэу «Псэлъыхъохэр», «Дэхэбаринэ ихьакІэщ», нэмыкІхэри классикэм хэхьагъэх. Ащ сенэкъокъунэу сыфежьагъэп. Щысэ тепхыщтыр Іоф шъхьафэу сэлъытэ. УзыкІэмыхьащтым сыдэущтэу уенэкъокъущта?

— Театрэм щагъэуцущтми умышІ у пьесэр отхы. УиІофшІагьэ уасэ къыфамышІызэ гум ихъыкІырэр хэта запІорэр?

Цыхьэ зыфэсшІырэ ныбджэгъухэр сыдигъокІи къыскъотых. Апэ къахэзгъэщырэр СтІашъу Юр. Театрэм гукІэ Іоф щызышІэрэмэ уагъэгъозэщт.

— Чатиб, ор-орзу къзпІотэщтэу сыгугъагъ, ау зы упчІэ тыльыІэсыгьэгоп. Илъэс 70-м уитэу «О, си Тхь, къысфэгъэгъу!» зыфиІорэр птхыгъэ. Ильэс 80 ухьугьэу...

Пэрэныкъо Чатибэ шъабэу мэщхы. Сурэтэу тапашъхьэ илъхэм икіэрыкіэу яплъы, хэщэтыкіы.

— Илъэс 80-м ситэу ятІонэрэ пьесэр стхыгьэ. Ныбжьым зэкІэри елъытыгьэп. ЩыІэныгьэм изэхъокІыныгьэхэм уагьэгупшысэ.

– Сэ зэрэсшІэрэмкІэ, театрэм роль 200-м нахьыбэ къыщыпшІыгъ, пьесэ 20-м нахьыбэ адыгабзэкІэ зэбдзэкІыжьыгъ. Уитворчествэ къэзыгъэбаирэмэ ахэри ащыщхэба?

ГъашІэр хъугъэ-шІагъэхэм яІотакіу. СиІофшіэгъухэм, сиіахьылхэм гукІэ зафэзгъазэу, сымакъэ зэхамыхэу нэплъэгъу закъокІэ садэгущыІэу бэрэ къыхэкІы. Театрэр сищыІэныгъ, си-

Адыгэ Республикэм ия 25-рэ ильэс тыпэгьок ы. ТекІоныгъэм ия 71-рэ илъэс хэдгъэунэфыкІыгъ. Уятэ Хэгъэгу зэошхом хэк Годагъ. Къиныгъохэр къызэунэкІыхэзэ къэбар гушІуагъохэр зэхэпхынхэр орыкІэ сыда?

ЩыІэныгыр зэрэгыэпсыгым ельытыгьэр бэ. «Къиным зыкъемыгъэуф» сиlахьылхэм къысаloy зэп къызэрэхэкІыгъэр.

– Заом икІэлэцІыкІухэм, уят, уятэшхэм уакъытегущыІэ зэрэпшІоигьор сэшІэшъ, бэ тетымыгъашІэу тызэІугъакІ.

Дэгъу, Тхьэм шІукІэ тызэ-

Сурэтым итхэр: Ліышэ Рустем, Шэуджэн Бэл, Мамый Руслъан, Шъхьаплъэкъо Къэсэй, Шъхьэлэхъо Светлан, Пэрэныкъо Чатиб.

Я 29-рэ ешіэгъухэр

«Анжи» — «Мордовия»

«Кубань» — «Динамо»

«Ростов» — «Урал»

«Спартак» — «Терек» «Амкар» — «Уфа»

ЦСКА — «Краснодар»

«Кр. Советов» — «Рубин».

Командэхэм ешІэгъу тІурытІу

къафэнагъ. Медальхэр зыхьыщт-

хэр. Премьер-купым къыхэзышт-

«Зенит» — «Локомотив»

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

> Редакциер зыдэщыІэр: 385000,

къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр,

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79,

редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 5063 Индексхэр 52161 52162 Зак. 218

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр Дэрбэ Т. И.

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

МэщлІэкьо С. А.

Редактор шъхьаІэм игуадзэр пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр

Хъурмэ Хъ. Хь.

ЧІыпІэхэр

- 1. ЦСКА 59 2. «Ростов» 57
- 3. «Зенит» 55
- 4. «Краснодар» -5. «Спартак» — 47
- 6. «Локомотив» 46
- 7. «Терек» 44 8. «Урал» 36
- 9. «Кр. Советов» 33
- 10. «Рубин» 32 11. «Амкар» 28
- 12. «Динамо» 25
- 13. «Уфа» 24
- 14. «Мордовия» 24
- 15. «Кубань» 23 16. «Анжи» 22.

хэр джыри къэшІэгъуаех.

НэкІубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.